

Dr. Sóti Kálmán

Nyomozástan I. A büntetőeljárásjog alapjai 1.

A követelménymodul megnevezése:

Általános őr-és járőrszolgálati feladatok

A követelménymodul száma: 0731-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-020-50

NYOMOZÁSTAN I. A BÜNTETŐELJÁRÁSJOG ALAPJAI 1.

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

Ön rendőri közrendvédelmi rendőrként két járőrtársával gépkocsizó járőrszolgálatot lát el a Budapesti Rendőr-főkapitányság XV. Kerületi Rendőrkapitányság állományában. A járőrszolgálat teljesítése közben 03.20 órakor az ügyeletes tisztől azt az utasítást kapja, hogy menjen a Budapest XV. kerület Páskompark utca – 43. szám alatti NOKIA GSM üzlethez, mert onnan betörésről érkezett bejelentés. A helyszínre érkezik, ahol azt tapasztalja, hogy a bejelentő a helyszínen tartózkodik. Ő közli Önnel, hogy a betörők ketten voltak, közülük az egyik már elmenekült, de a másik még az üzletben található.

Mit kell tennie a helyszínen? Milyen intézkedések megtétele szükséges, azokat milyen sorrendben hajtja végre? Milyen utasításokat ad járőrtársai részére? Milyen tényállás valósult meg, minősíti a cselekményt?

1. ábra. A bűncselekmény elkövetése¹

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

BÜNTETŐELJÁRÁSI ALAPFOGALMAK

A büntetőeljárás fogalma, célja, jogforrásai

A **büntetőeljárás** a törvény által feljogosított hatóságok és más személyek cselekményeinek a sora amely arra irányul, hogy megállapítsák történt-e bűncselekmény, ki az elkövetője, és hogy reá a büntetőjogot alkalmazzák.

Büntetőeljárás jog: Azon jogszabályok, elvek összessége, amelyek a büntető anyagi jog érvényesítéséhez szükségesek. A büntetőeljárás jogilag szabályozott formája, a jogrendszer egyik ága, amely rögzíti a büntetőjogi felelősségre vonás rendjét, a közreműködő hatóságok és magánszemélyek jogait és kötelezettségeit, valamint a jogok érvényesítésének és a kötelezettségek teljesítésének módját és formáját.

A büntetőeljárás törvény célja: A büntetőeljárás szabályozásával a törvényességnek megfelelően biztosítsa a bűncselekmények felderítését, a Magyar Köztársaság büntető törvényeinek alkalmazását

¹ <http://www.zsaru.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=2489>

Általános értelemben a **jogforrás**, az a hely ahonnan a jog származik. A **büntetőeljárás jogforrásai**: azoknak a jogi normáknak az összessége, amelyek meghatározzák, milyen eljárásban kell megállapítani, történt-e bűncselekmény, ki az elkövetője, terheli-e büntetőjogi felelősség, kell-e büntetőjogi szankciót alkalmazni.

A büntetőeljárásban **külső és belső jogforrásokat** különböztetünk meg.

Külső (büntetőeljárás–jogon kívüli) jogforrások.

- 1949. évi XX. tv. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról
- 1997. évi LXVI. tv. a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
- 1997. évi LXVII tv a bírák jogállásáról és javadalmazásáról
- 1996. évi XXXVIII tv a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről
- 1972. évi V tv a Magyar Köztársaság ügyészségéről
- 1994 évi LXXX az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről
- 1994. évi XXXIV tv a rendőrségről
- 1998. évi XI tv az ügyvédekről
- 2005. évi XLVII. törvény igazságügyi szakértői tevékenységről

Belső jogforrás: 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be.) valamint a 23/2003. (VI.24.) BM–IM együttes rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól (továbbiakban: NYER)

A büntetőeljárás törvény szerkezete

A büntetőeljárás törvény 6 részből, XXX. Fejezetből és 608 szakaszból áll. A törvény „általános része” – amelyet az eljárás „statikus szabályait” tartalmazó előírások rendszerének is tekinthetünk, a „nyomozás” címet viselő fejezetig tart. A nyomozással kezdődik a „különös rész”, vagyis az eljárás ún. „dinamikus szakasza”. A nyomozást az ügyészi szakasz követi, majd a tárgyalás előkészítése után az első fokú, és a másodfokú eljárás következik. A jogerős döntés csak rendkívüli jogorvoslattal támadható. Természetesen a gyakorlatban az eljárások többsége nem úgy zajlik, hogy minden eljárási szakaszra szükségképpen sor kerül. Számos ügy már a nyomozás megszüntetésével befejeződik, mások – az eljárások csaknem kétharmadában – már első fokon jogerősség válnak, rendkívüli jogorvoslatokra pedig az ügyek töredékében kerül csak sor.

A törvény „külön eljárások” címszó alatt olyan speciális szabályokat gyűjt csokorba, amelyek a korábbi rendelkezésektől eltérő, illetve azokat kiegészítő előírásokat tartalmaznak. Az eltérést vagy a kiegészítést az elkövető sajátos személye (fiatalkorú vagy katona), az eljárás gyorsítása, egyszerűsítése (tárgyalás mellőzése, vagy gyorsított „bíróság elé állítás”, a „lemondás a tárgyalásról”) és a cselekmények elsősorban személyes érdekviszonyokat sértő jellege (magánvádas eljárás) egyaránt indokolhatja.

Végül a különleges eljárások bizonyos járulékos kérdésekről rendelkeznek, tehát olyanokról, amelyek a rendes eljáráshoz csak bizonyos feltétel mellett, eshetőlegesen kapcsolódnak (biztosíték letétbe helyezése, kártalanítás, stb.).

A büntetőeljárás alapelvei

Az alapelv² általános értelemben olyan általános elvi tétel, amely az adott jogágban érvényesítendő társadalmi, politikai elvárásokat fejezi ki, s amelyre az eljárás elemei felépülnek. A büntető eljárásjog alapelvei olyan tézisek, előírások összességét jelentik, amelyek megszabják az eljárás módját, irányát, meghatározzák jellegét. A büntetőeljárás alapelvei: olyan, a büntetőeljárás minden szakaszában általános érvényű elvek, melyek megfogalmazzák a büntetőeljárás szerkezetének alapvető elemeit, meghatározzák a rendszerét, illetve az eljárásban résztvevők jogait és kötelességeit. Keretet adnak a törvény részletes szabályainak meghatározásához.

A büntetőeljárás alapelveinek csoportosítása

Az alapelveket a legelterjedtebb csoportosítás szerint szokás **szervezeti és működési alapelvekre** felosztani. A **szervezeti elveket** az Alkotmány és az un. „szervezeti törvények”-elsősorban az ügyészségről és a bíróságról szóló törvény – tartalmazzák.

E körbe általában a következő elveket sorolják:

- Törvény előtti egyenlőség
- Igazságszolgáltatás bíróság útján (Be. 3. § (2) bek.)
- Bírói függetlenség
- Társas bíráskodás elve
- A bírák választása és visszahívhatósága
- Laikusok részvétele (ülnök)

A **működési elvek** általában magában a Be.-ben olvashatók, ezek egy része az egész eljárásra kiható előírásokat rögzít (a törvény elején), mások egy-egy adott intézmény, vagy eljárási szakasz szabályozásának kapcsán kaptak helyet.

Alapvető rendelkezések között

- Az eljárási feladatok megoszlása Be. 1. §
- A bíróság eljárásának alapja Be. 2. §
- Jog a bíróság eljárásához Be. 3. §
- A bizonyítási teher Be. 4. §
- A védelem joga Be. 5. §
- A hivatalból való eljárás, a büntetőeljárás megindítása és a büntetőeljárás akadályai Be. 6. §
- Az ártatlanság vélelme Be. 7. §
- Az önvádra kötelezés tilalma Be. 8. §

- Az anyanyelv használata Be. 9. §
- A büntetőjogi felelősség önálló elbírálása Be. 10. §

A Be. egyéb paragrafusaiban

- Jogorvoslati jogosultság
- Nyilvánosság
- Szóbeliség
- Közvetlenség
- Elfogulatlanság

Az egyes alapelvekről részletesen

Az eljárási feladatok megoszlása

Az eljárási feladatok megoszlása az egész eljáráson végighúzó szabály. A büntetőeljárás során a vád, a védelem és az ítélezés elkülönül, mindegyik ellátására más-más személy, hatóság hivatott. A vádat: – az ügyész, mint közvádoló, – a sértett, mint magánvádoló, vagy pótmagánvádoló emeli és képviseli. A védelmet a terhelt és a védő látja el. Az ítélezést, az igazságszolgáltatást a bíróság gyakorolja.

A bíróság eljárásának alapja

Bírósági eljárás csak törvényes vád alapján indulhat. A bíróság annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény alapján, amelyet a vád tartalmaz. Vádelt tehát nem más mint vádhoz kötöttség, a tényállás, azaz a vád tárgyává tett cselekmény leírása határozza meg a vád kereteit. A vád a bíróságot a 2. § értelmében két irányban köti: a bíróság csak a megvádolt személy bűnösségéről és csak olyan cselekmény megtörténtéről dönthet, aki ellen, illetőleg ami miatt vádat emeltek – nincs azonban a bíróság kötve ahhoz a jogi állásponthoz, a cselekmény jogi minősítéséhez és máshoz, amit a vád képvisel.

Jog a bíróság eljárásához

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádról bíróság döntsön. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádról bíróság döntsön. Bűncselekmény elkövetése miatt bárkinek a felelősségét megállapítani, és emiatt vele szemben büntetést kiszabni egyedül a bíróság jogosult. A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, illetve valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. Ez az elv magában foglalja a törvényes, pártatlan bírósághoz és a tisztességes „fair” eljáráshoz való jogot. A Be.-ben ez utóbbi fogalom nem szerepel, az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikke (1993. évi XXXI. tv.) azonban meghatározza lényegét.

A bizonyítási teher

A bűnösség bizonyítása a büntetőügyekben eljáró hatóságokat terheli. A terhelt nem kötelezhető ártatlanságának bizonyítására. Kétség esetén a vádlott javára kell dönten, azaz a kétségeket a vádlott javára kell értékelni.³

A védelem joga: A terheltet megilleti a védelem joga. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy szabadlábban védekezzen. E jogot korlátozni, illetőleg bárkinek a szabadságát elvonni csak az e törvényben meghatározott okból és a törvényben meghatározott eljárás alapján lehet. A terhelt személyesen védekezhet és a védelmét az eljárás bármely szakaszában védő is elláthatja. A bíróság, az ügyész, és a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az, akivel szemben a büntetőeljárást folytatják, az e törvényben meghatározott módon védekezhessen. A védő eljárása az e törvényben meghatározott esetekben kötelező.

A védelemhez való jogban a törvény a védelemnek két alakzatát emeli ki:

- a terhelt által személyesen ellátott védelem,
- a védő által ellátott védelem.

A hivatalból való eljárás, a büntetőeljárás megindítása és a büntetőeljárás akadályai

A bíróságnak, az ügyésznek és a nyomozó hatóságnak kötelessége, hogy az e törvényben megállapított feltételek esetén a büntetőeljárást megindítsa, illetőleg az eljárást lefolytassa.

Az elv azt jelenti, hogy a bíróságnak, az ügyésznek és a nyomozó hatóságnak kötelessége, hogy a törvényben megállapított feltételek esetén a büntetőeljárást megindítsa, illetve lefolytassa. A hivatalból történő eljárást két fogalommal, a legalitás és az officialitás fogalmával szokás jelölni. Ugyannak az elvnek két oldaláról van szó.

A legalitás = kötelesség (bűncselekmény gyanúja esetén érvényesíteni kell az állam büntetőjogi igényét). Kivétel: oportunitás (a jogalkotó felmentést ad a kötelesség teljesítése alól, általában célszerűségi okból) Ilyen okok: pl. a nyomozás megszüntetése, a vádemelés elhalasztása, fedett nyomozó mentessége, stb.

Az officialitás = jog (bűncselekmény gyanúja esetén az állam felhatalmazást ad a nyomozó hatóságnak, az ügyésznek és a bíróságnak az állam büntetőjogi igényének érvényesítésére) Kivétel: feljelentés, magánindítvány, kivádat (a jogalkotó korlátozza e jogot általában a sértett érdekében)

A büntetőeljárás általában nyomozással, bűncselekmény gyanúja miatt indul (kivétel a magánvádas ügyek). Meghatározott személy ellen azonban a nyomozás csak bizonyítékokkal, hitelt érdemlő feljelentéssel, vagy más módon megalapozott gyanú alapján indítható.

Büntetőeljárás csak bűncselekmény gyanúja alapján és csak az ellen indítható, akit bűncselekmény megalapozott gyanúja terhel. **Büntetőeljárást nem lehet indítani, a már megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, vagy felmentő ítéletet kell hozni, ha:**

³ in dubio pro reo elve

- a cselekmény nem bűncselekmény, vagy azt nem a terhelt (feljelentett személy) követte el,
- nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése, illetőleg az, hogy a bűncselekményt a terhelt (feljelentett személy) követte el,
- az e törvényben meghatározott kivételekkel - büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok áll fenn,
- a terhelt cselekményét már jogerősen elbírálták, kivéve a Negyedik Részben, valamint a XXVIII. fejezet II. és III. címében meghatározott eljárások esetét.

Az ártatlanság véelme

Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg a bűnösségét a bíróság jogerős határozatában nem állapította meg. A bizonyítási teherre vonatkozó szabály és az ártatlanság véelme között szoros összefüggés állapítható meg. Az ártatlanság véelme az Alkotmány (57. § (2) bekezdése tartalmazza.

Az ártatlanság véelme a bíró számára azt közvetíti, hogy ártatlanként kezelje a vádlottat, mint olyant, aki a bíróság előtt nem veszítette el a jó hírnevét, és megadjon neki minden törvényes lehetőséget a védekezésre. Az ártatlanság véelme elfogulatlan, pártatlan bírót feltételez, és meghatározza a vádlottnak, mint jogokkal felruházott alanyak, a jogi helyzetét.

Az ártatlanság véelmeből a büntetőeljárásban két további következmény származik:

- Az ártatlanság véelme megdöntenie a vádlónak kell, vagyis a vád bizonyítása a vádlót terheli. A vádlottól nem követelhető meg, hogy bizonyítsa be az ártatlanságát, mert különben bűnösnek mondják ki.
- A kétséget kizáróan nem bizonyított tény a terhelt terhére értékelni nem lehet (in dubio pro reo). Ha a vádló nem tudta kétséget kizáróan bizonyítani a vádlott bűnösségét, akkor a vádlottat felmentik. A bűnösség csak bizonyosság alapján mondható ki.

Az önvádra kötelezés tilalma

Senki sem kötelezhető arra, hogy önmagára terhelő vallomást tegyen, és önmaga ellen bizonyítékot szolgáltatson. Az önvádra kötelezés tilalma a vallomástétel szabadságát és a bizonyítékok szolgáltatásában a közreműködés megtagadásának a jogát hivatott biztosítani, és kiegészíti az ártatlanság véelme. Nemcsak a terhelt számára biztosítja ezt a jogot, hanem más személyek, különösen a tanúk számára is. Ez a tilalom kiterjed a vallomástétel kikényszerítésére is, nem terjed ki azonban arra, hogy a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat házkutatással, motozással a hatóság által megszerezhető legyen.

Az anyanyelv használata

A büntetőeljárás nyelve a magyar. A magyar nyelv nem tudása miatt senkit sem érhet hátrány. A büntetőeljárásban mind szóban, mind írásban mindenki az anyanyelvét, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben regionális, vagy kisebbségi nyelvét vagy – ha a magyar nyelvet nem ismeri – az általa ismertként megjelölt más nyelvet használhatja.

Annak a határozatnak és más hivatalos iratnak a lefordításáról, amelyet e törvény szerint kézbesíteni kell, az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság gondoskodik, amelyik a határozatot meghozta, illetőleg a hivatalos iratot kibocsátotta. Az anyanyelv használatát a Be. törvény az Alkotmánnyal összhangban rendezi, amely tiltja a nyelvi kirekesztést (diszkriminációt), és a nemzeti és etnikai kisebbségek számára biztosítja anyanyelvük használatát. Amennyiben a sértett, a tanú, vagy az eljárás más résztvevője él e jogával, tolmácsot kell igénybe venni. Ha a terhelt nem ismeri a magyar nyelvet, vagy pedig nem tud megfelelően magyarul, részére kötelező védő és tolmács kirendelése.

Az eljáró hatóságok, a bíróság tagjai, a védők, az eljárásban résztvevők képviselői a magyar nyelvet alkalmazzák, vagy használják a büntetőeljárásban. A törvény értelmében külön törvény rendelkezése szerint a bíróságon az eljárás nyelve a nemzeti kisebbség nyelve is lehet.

A BÜNTETŐELJÁRÁS–JOG HATÁLYA

A büntetőeljárás törvény hatálya alatt azt értjük, hogy mikor, hol, kivel szemben alkalmazandó a törvény.

Időbeli hatály:

A büntetőeljárás a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő törvény szerint kell lefolytatni. A büntetőeljárás törvénynek – ellentétben a Büntető Törvénykönyvvel – nincs visszaható hatálya, vagyis az eljárást mindig a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő törvény szerint kell lefolytatni, függetlenül attól, hogy a cselekményt a törvény hatályba lépése előtt vagy után követték-e el.

Területi és személyi hatály:

A magyar büntető joghatóság alá tartozó ügyekben [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: Btk.) 3. és 4. §] az eljárást e törvény szerint kell lefolytatni.

A büntetőeljárás törvény hatálya a belföldön vagy az ezzel egy tekintet alá eső területen elkövetett bűncselekményre terjed ki, továbbá hatálya alá tartozik minden magyar állampolgár, függetlenül attól, hogy a bűncselekményt hol követte el, illetve az elkövetés helye szerinti országban a magatartás bűncselekménynek minősül-e.

A BÜNTETŐÜGYEK BEN ELJÁRÓ HATÓSÁGOK, ÉS AZOK FELADATAI

A bíróság, az ügyészség és a nyomozóhatóság

A bíróság

A bíróság feladata az igazságszolgáltatás. Bíróság dönt a szabadságelvonással, illetve szabadságkorlátozással járó kényszerintézkedésekről. A bíróság a Be-ben meghatározott más feladatokat is ellát. A vádirat benyújtása előtt a bíróság feladatait – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a nyomozási bíró látja el.

A Magyar Köztársaságban az igazságszolgáltatást a következő bíróságok gyakorolják: a Legfelsőbb Bíróság, az Ítéltáblák, a Megyei Bíróságok (a fővárosban a Fővárosi Bíróság), Városi és Kerületi Bíróságok, valamint a Munkaügyi Bíróság.

A vádirat benyújtása előtt a bíróság feladatait első fokon a megyei bíróság elnöke által kijelölt helyi bíró (a nyomozási bíró) látja el, akinek feladatait a Be. 207. § (2) bekezdés – (5) bekezdés határozza meg.

Eljáró bíróságok:

- Első fokon a helyi bíróság és a megyei bíróság jár el.
- Másodfokon jár el
 - a) a megyei bíróság a helyi bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben,
 - b) az ítéltábla a megyei bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben,
- Ha e törvény az ítéltábla határozata elleni fellebbezést lehetővé teszi, a Legfelsőbb Bíróság az ítéltábla hatáskörébe tartozó ügyekben.
- Harmadfokon jár el
 - a) az ítéltábla azokban az ügyekben, amelyekben másodfokon a megyei bíróság járt el,
 - b) a Legfelsőbb Bíróság azokban az ügyekben, amelyekben másodfokon az ítéltábla járt el.

A bíróság összetétele

A helyi bíróság

- a) egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el, ha a bűncselekményre a törvény nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel,
- b) ülnökök közreműködése nélkül (egyesbíróként) jár el az a) pont alá nem tartozó esetben.

A **megyei bíróság** mint elsőfokú bíróság egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el.

A helyi bíróság a b) pont esetében egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban is eljárhat, ha megállapítja, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény a vádirati minősítéstől eltérően hogyan minősülhet, vagy ha az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta.

Megyei bíróság mint elsőfokú bíróság két hivatásos bíróból és három ülnökből álló tanácsban járhat el. A másodfokú és a harmadfokú bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. **A Legfelsőbb Bíróság** három, illetőleg öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.

Az egyesbíró és a tanács elnöke hivatásos bíró; az ítélezésben a hivatásos bíró és az ülnökök jogai, kötelességei azonosak.

A Be.17. § (5) és (6) bekezdésében felsorolt bűncselekmények esetén első fokon a tanács elnöke (egyesbíró), másodfokon és – a Legfelsőbb Bíróság kivételével – harmadfokon a tanács egyik tagja az Országos Igazságszolgáltatási Tanács által kijelölt bíró.

Az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben az egyesbíró, illetve a tanács elnöke helyett önálló aláírási joggal bírósági titkár is eljárhat. A bíróság eljárására irányadó, e törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági titkár eljárására kell alkalmazni. Külön jogszabályban meghatározott esetekben, önálló aláírási joggal, tárgyaláson kívül – a bíró irányítása és felügyelete mellett – bírósági ügyintéző is eljárhat. A bíróság eljárására irányadó, e törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági ügyintéző eljárására kell alkalmazni.

Az ügyész

Az ügyész a közvádoló. Az ügyész kötelessége, hogy mind a terheltet terhelő és mentő, mind a büntetőjogi felelősséget súlyosító és enyhítő körülményeket az eljárás minden szakaszában figyelembe vegye. Az ügyész azokat a jogokat gyakorolja, amelyek azt az ügyészséget illetik, ahol az ügyész működik.

Az ügyész a vádemelés feltételeinek megállapítása végett nyomozást végeztet vagy nyomoz. Ha a nyomozó hatóság önállóan végez nyomozást vagy egyes nyomozási cselekményeket [Be. 35. § (2) bek.], az ügyész felügyel arra, hogy azt e törvény rendelkezéseit megtartva végezzék (nyomozás feletti felügyelet), az eljárásban részt vevő személyek a jogaikat érvényesíthessék. Ennek érdekében az ügyész

- a) nyomozást vagy feljelentéskiegészítést rendelhet el, annak lefolytatásával a nyomozó hatóságot bízhatja meg, a nyomozó hatóságot – annak illetékességi területén – nyomozási cselekmények végzésére vagy további nyomozásra, a nyomozásnak az általa megjelölt határidőn belüli befejezésére utasíthatja,
- b) a nyomozási cselekményeknél jelen lehet, a nyomozás irataiba betekinthez, azokat magához kérheti,
- c) a nyomozó hatóság határozatát megváltoztathatja vagy hatályon kívül helyezheti, a nyomozó hatóság határozata, intézkedése ellen, illetve intézkedésének elmulasztása miatt a hozzá megküldött panaszokat elbírálja,
- d) a feljelentést elutasíthatja, a nyomozást megszüntetheti, a nyomozó hatóságot a nyomozás megszüntetésére utasíthatja,
- e) az eljárást magához vonhatja.

Ha az ügyész nyomoz, bármely nyomozó hatóságot – annak illetékességi területén – nyomozási cselekmény elvégzésére utasíthatja, a legfőbb ügyész az ügy ügyészségi nyomozása során más nyomozó hatóságok tagjait az országos vezető egyetértésével igénybe veheti. Az ügyész ellenőrzi a büntetőeljárás során elrendelt, a személyes szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedések törvényes végrehajtását.

Az ügyész az e törvényben meghatározott feltételek esetén vádat emel, és a bíróság előtt – a magánvád és a pótmagánvád esetét kivéve – a vádat képviseli, vagy dönt a közvetítői eljárásra utalásról, a vádemelés elhalasztásáról, illetőleg részbeni mellőzéséről. Az ügyész a vádat elejtheti vagy módosíthatja. Az ügyész az ügy iratait a bírósági eljárásban megtekintheti, és indítványtételi jog illeti meg az ügyben felmerült minden olyan kérdésben, amelyben a bíróság dönt.

Kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást a következő bűncselekmények miatt:

- a) a közjogi tisztség betöltésén alapuló mentességet élvező személy [551. § (1) bek.], a nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személy [553. § (1) bek.] által elkövetett bűncselekmény, a sérelmükre elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, a működésükkel kapcsolatban ellenük elkövetett más bűncselekmény, továbbá a nemzetközileg védett személy elleni erőszak (Btk. 232. §),
- b) a bíró, az ügyész, a bírósági és ügyészségi titkár, fogalmazó és ügyintéző, az ügyészségi nyomozó, az önálló és a megyei bírósági végrehajtó és végrehajtó-helyettes, a közjegyző és a közjegyzőhelyettes, a rendőrség hivatásos állományú tagja ellen elkövetett emberölés, hivatalos személy ellen elkövetett emberrablás, hivatalos személy elleni erőszak, hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt elkövetett rablás [Btk. 166. § (2) bek. e) pont, Btk. 175/A. § (2) bek. c) pont, Btk. 229. §, Btk. 321. § (3) bek. d) pont, (4) bek. c)–d) pont, Btk. 321. § (5) bek. b) pont],
- c) a rendőrség hivatásos állományú tagjának kivételével a b) pontban felsoroltak által elkövetett bármilyen bűncselekmény, valamint az ülnöknek az igazságszolgáltatással összefüggésben elkövetett bűncselekménye,
- d) a b) pontban felsoroltak vonatkozásában elkövetett vesztegetés [Btk. 253. § (1)–(2) bek.], a vezető beosztású vagy a fontosabb ügyekben intézkedésre hivatott más hivatalos személy által elkövetett vesztegetés [Btk. 250. § (2) bek. a) pont és (3) bek. második tétele], a vesztegetésnek a Btk. 255. §-a szerinti alakzata, a vesztegetés feljelentésének elmulasztása (Btk. 255/B. §) és a befolyással üzérkedés [Btk. 256. § (1) és (2) bek.],
- e) a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett, nem katonai büntetőeljárásra tartozó bűncselekmény, a Vám- és Pénzügyőrség hivatásos állományú tagja, továbbá a pénzügyi nyomozó által elkövetett bármilyen bűncselekmény,

- f) az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények (Btk. XV. Fejezet V. Cím) közül a hamis vád (Btk. 233–236. §), a hatóság félrevezetése (Btk. 237. §), a hamis tanúzás (Btk. 238–241. §), a hamis tanúzásra felhívás (Btk. 242. §), a hatósági eljárás akadályozása (Btk. 242/A. §), a hatóság eljárásának megzavarása (Btk. 242/B. §), a mentő körülmény elhallgatása (Btk. 243. §), a hivatalos személy eljárása során elkövetett bűnpártolás [Btk. 244. § (3) bek. b) pont], az ügyvédi visszaélés (Btk. 247. §), a zugírászat (Btk. 248. §), a nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény (Btk. 249/B. §),
- g) a külföldi hivatalos személy (Btk. 137. § 3. pontja) ellen elkövetett bűncselekmények, valamint a nemzetközi közélet tisztasága ellen elkövetett bűncselekmények (Btk. XV. Fejezet VIII. Cím).

A nyomozóhatóságok

A nyomozóhatóságok feladata: A nyomozóhatóságok fő feladata a bűncselekmények gyors és alapos felderítése, a bűncselekmény elkövetőinek felelősségre vonásához szükséges eljárási cselekmények elvégzése. A nyomozó hatóság a nyomozást az ügyész rendelkezése alapján vagy önállóan végzi. A nyomozó hatóság önállóan végez nyomozást vagy egyes nyomozási cselekményeket, ha a bűncselekményt maga észlelte, a feljelentést nála tették, vagy arról más módon maga szerzett tudomást. A nyomozó hatóság a nyomozást az ügyész rendelkezése alapján, vagy önállóan végzi.

Nyomozóhatóságok

Az általános nyomozó hatóság a rendőrség.

A Vám- és Pénzügyőrség végzi a nyomozást a következő bűncselekmények miatt:

- a) nemzetközi gazdasági tilalom megszegése (Btk. 261/A. §), visszaélés haditechnikai termékkel és szolgáltatással, illetőleg kettős felhasználású termékkel [Btk. 263/B. § (1) bekezdés c) pont], engedély nélküli külkereskedelmi tevékenység (Btk. 298. §), visszaélés jövedékkel (Btk. 311. §), jövedéki orgazdaság (Btk. 311/A. §), jövedékkel visszaélés elősegítése (Btk. 311/B. §), csempészet (Btk. 312. §),
- b) áru hamis megjelölése (Btk. 296. §), fémkereskedelmi engedélyköteles anyagra vagy fémkereskedelmi engedélyköteles anyag ötvözetére elkövetett lopás (Btk. 316. §), fémkereskedelmi engedélyköteles anyagra vagy fémkereskedelmi engedélyköteles anyag ötvözetére elkövetett orgazdaság (Btk. 326. §), bitorlás (Btk. 329. §), szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 329/A. §), szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása (Btk. 329/B. §), jogkezelési adat meghamisítása (Btk. 329/C. §) és iparjogvédelmi jogok megsértése (Btk. 329/D. §), ha azt a Vám- és Pénzügyőrség észleli, vagy a feljelentést a Vám- és Pénzügyőrségnél teszik meg,

- c) jogosulatlan gazdasági előny megszerzése (Btk. 288. §), a számvitel rendjének megsértése (Btk. 289. §), csődbűncselekmény (Btk. 290. §), adócsalás (Btk. 310. §), munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás (Btk. 310/A. §), az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése (Btk. 314. §), a csalás, ha adóra, járulékra vagy költségvetési támogatásra követik el (Btk. 318. §), az orgazdaság, ha csempészett nem közösségi árura követik el (Btk. 326. §), pénzmosás (Btk. 303. §, Btk. 303/A. §), a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása (Btk. 303/B. §),
- d) az a)–c) pontokban meghatározott bűncselekményekkel összefüggésben elkövetett közokirat-hamisítás (Btk. 274. §), magánokirat-hamisítás (Btk. 276. §), egyedi azonosító jel meghamisítása (Btk. 277/A. §) és bélyeghamisítás (Btk. 307. §),
- e) az ország területére behozattal, az ország területéről kivittel, valamint az ország területén átvittel elkövetett visszaélés kábítószerrel (Btk. 282–282/C. §) és a visszaélés kábítószer előállításához használt anyaggal (Btk. 283/A. §), ha a bűncselekményt a Vám- és Pénzügyőrség észleli, vagy a feljelentést a Vám- és Pénzügyőrségnél teszik meg.

Külföldön lévő magyar kereskedelmi hajón, illetőleg polgári légi járművön magyar állampolgár vagy – a Btk. 3. §-ának (2) bekezdésében, illetve 4. §-ában meghatározott esetben – bárki által elkövetett bűncselekmény miatt a hajó, illetőleg a légi jármű parancsnoka jogosult a nyomozó hatóságra vonatkozó rendelkezések alkalmazására.

A nyomozó hatóságok a legfőbb ügyész engedélyével a külön törvényben meghatározott feltételek esetén az Európai Unió tagállamainak nyomozó hatóságai, továbbá az Európai Rendőrségi Hivatal (EUROPOL) részvételével egy ügyre vagy ügyek meghatározott csoportjaira közös nyomozó csoportot alakíthatnak, illetőleg abban részt vehetnek.

Katonai büntetőeljárásban az ügyész feladatait a katonai ügyész látja el. A katonai ügyész a vádemelés feltételeinek megállapítása végett maga végez nyomozást, vagy nyomozást végeztet. A katonai büntetőeljárásban, ha a nyomozást nem a katonai ügyész végzi, nyomozó hatóságként az illetékes parancsnok (vezető) jár el.

Az ügyészégi nyomozóhivatal ugyancsak nyomozati jogkörrel rendelkezik a hatáskörébe utalt bűncselekmények vonatkozásában.

Az eljáró hatóságok hatásköre, illetékessége

Azokat a szabályokat, amelyek az egyes ügyeket a büntetőeljárási hatóságok között a hatóságok szintjére tekintettel osztják meg, hatásköri szabályoknak nevezzük.

Hatáskör fajtái:

- **Általános hatásköre** a helyi, (városi), fővárosi kerületi szinten működő büntetőeljárási hatóságoknak van. Az általános hatáskör lényege, hogy ezek a hatóságok járnak el első fokon minden olyan ügyben, amelyet jogszabály nem utal más, rendszerint megyei szintű szerv hatáskörébe.

- **Kiemelt hatáskörrel** rendelkeznek a megyei (fővárosi) szinten működő hatóságok. A kiemelt hatásköri szabályok tételesen felsorolják azokat a bűncselekményeket, amelyek első fokú elbírálására kizárólag megyei szintű hatóság jogosult.
- **Kivételes első fokú hatáskörrel** rendelkeznek egyes országos szintű hatóságok. Ez azt jelenti, hogy nincs olyan bűncselekmény, amelyet jogszabály kizárólag a hatáskörükbe utalna, azonban egyes ügyek kiemelkedő jelentősége, bonyolultabb megítélése esetén a szerv vezetője az ügyet magához vonhatja, vagy azt az erre feljogosított más személy az adott országos szervhez utalhatja át.

Illetékesség fogalma az azonos hatáskörön belüli ügymegosztást fejezi ki; azokat a szabályokat foglalja magába, amelyek a Magyar Köztársaság területi beosztásának megfelelően azonos szinten működő hatóságok közül megjelölik a konkrét ügyben eljáró hatóságot.

Az illetékesség fajtái:

- **általános illetékessége** általában annak a szervnek van, amelynek területén a bűncselekményt elkövették,
- **különös illetékességi** szabályok alkalmazására akkor kerül sor, amikor valamilyen ok miatt nincs általános illetékességű hatóság, amely az ügyben eljárhatna, pl. külföldön követte el a bűncselekményt,
- **kizárólagos illetékességről** akkor beszélünk, amikor a különböző büntetőeljárás szabályok az azonos hatáskörű szervek közül kijelölnek egy vagy egyfajta hatóságot, amely meghatározott bűncselekmény vagy meghatározott elkövetői kör esetén jogosult az eljárás lefolytatására.

Bíróság hatásköre, illetékessége

Első fokon a helyi bíróság hatáskörébe tartozik azoknak a bűncselekményeknek az elbírálása, melyeket a Büntetőeljárás-jogi törvény nem utal megyei bíróság hatáskörébe.

A megyei bíróságok hatáskörébe tartozó bűncselekményeket a Büntetőeljárás-jogi törvény 16. § (1) bekezdése sorolja fel. Ha a terhelt különböző bíróságok hatáskörébe tartozó bűncselekményeket követett el, a megyei bíróság jár el. Ha a tv. eltérően nem rendelkezik, az eljárásra az a bíróság illetékes, amelynek a területén a bűncselekményt elkövették. Az elkövetőre illetékes bíróság illetékessége a bűnpártolóra és az orgazdára is kiterjed (Be. 17. § (8) bekezdés).

Ügyészség hatásköre, illetékessége

Általában annak a bíróságnak a hatásköre és illetékessége határozza meg, amely mellett működik. Az ügyészség szervezetét külön tv. alapján a legfőbb ügyész határozza meg. A különböző ügyészségek illetékességébe tartozó bűncselekmények esetében az az ügyészség jár el, amelyik az ügyben korábban intézkedett.

A legfőbb ügyész vagy a fellebbviteli főügyész, illetve a megyei főügyész rendelkezése alapján az ügyész olyan ügyben is eljárhat, amelyre a hatásköre, illetőleg az illetékessége egyébként nem terjed ki.

Az ügyészségek között felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetén az eljáró ügyészséget a felettes ügyész jelöli ki.

A rendőrség hatásköre és illetékessége

A rendőrség, mint nyomozó hatóság helyi, területi, továbbá központi nyomozó hatóságokra, a nyomozó hatóságok — szakmai feladataiknak megfelelően — nyomozó szervekre tagozódnak A Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről a 3/2008. (I. 16.) IRM rendelet, a Rendőrség szervei illetékességi területéről a 67/2007. (XII. 28.) IRM rendelet határozza meg, melyek részletezésétől terjedelmi okok miatt eltekintünk.

A BÜNTETŐELJÁRÁSBAN RÉSZT VEVŐ SZEMÉLYEK

A Be. 42.§ értelmében a büntetőeljárásban – a II–IV. fejezetben felsoroltakon kívül – a terhelt, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, az egyéb érdekelt, és ezek képviselői, valamint a segítők vesznek részt.

A **büntetőeljárásban részt vevő személyek** azok a hatósági- és magánszemélyek, akiknek büntetőeljárási jogaik és kötelezettségeik lehetnek, és a büntetőeljárás során eljárási cselekményeket végezhetnek.

A büntetőeljárásban a résztvevő személyek csoportosításának számos módja ismert ezek közül mutatunk be néhányat a teljesség igénye nélkül.

A büntetőeljárásban résztvevő személyeket hatóságokra (bírószék, ügyész, nyomozó hatóság) és magánszemélyekre oszthatjuk fel. Hatósági és magánszemélyek közötti felosztás jelentősége: a hatóságokat olyan processzuális⁴ jogosítványok illetik meg, amelyekkel levezetik, irányítják az eljárás különböző szakaszait, másokat kötelező határozatokat hoznak, ezeket végrehajtják illetve végrehajtatják. A magánszemélyek indítványokat, észrevételeket tehetnek, jogorvoslással élhetnek, és ezzel alakítják a büntetőeljárás menetét. A hatóságok közhatalommal felruházva járnak el a legalitás és officialitás alapján, és meghozzák az ügyben a végső döntést. A magánszemélyek ezzel szemben más elvekre hivatkozhatnak, pl. az ártatlanság védelmére.

A büntetőeljárás cselekvő alanyai között a funkcióik szerint megkülönböztethetünk főszemélyeket és résztvevőket (mellékszemélyeket).

Főszemélyek:

- bíróság (igazságszolgáltatás)
- ügyész (bűnüldöző, a vád képviselője)
- nyomozó hatóság (bűnüldöző, bűnfelderítő)
- terhelt (aki ellen a büntetőeljárást folytatják)
- védő

⁴ Peres eljárásra vonatkozó

- sértett, ha mint magánvádló, pótmagánvádló, magánfél lép fel

Az eljárás résztvevői: akik nem látnak el processzuális főfunkciókat

- sértett (ha e minőségében lép csak fel)
- egyéb érdekelt (aki véletlenül került a büntetőeljárásba, és jogos érdekeit akarja érvényesíteni)
- képviselő (aki az eljárásban résztvevő magánszemélyeket, pl. sértett, magánvádló, magánfél, egyéb érdekelt képviseli)

Az eljárás más résztvevői:

- akik a bizonyításban jutnak szerephez (pl. tanú, szakértő)
- segítők (jegyzőkönyvvezető, tolmács, szaktanácsadó, hatósági tanú, tanút segítő ügyvéd, fiatalok törvényes képviselője, vádlott hozzátartozója)
- megkeresett szerv
- megbízott hatóság

A terhelt

A terhelt jogai és kötelezettségei

A terhelt az, akivel szemben büntetőeljárást folytatnak. A terhelt a nyomozás során gyanúsított, a bírósági eljárásban vádlott, a büntetés jogerős kiszabása, illetve a megrovás, próbára bocsátás vagy javítóintézeti nevelés jogerős alkalmazása után elítélt.

A terhelt jogosult arra, hogy

- a gyanúsítást, a vád tárgyát, illetőleg ezek változását közöljék vele,
- ha e törvény másképp nem rendelkezik – az eljárási cselekményeknél jelen legyen, az eljárás során az őt érintő iratokba betekintsen,
- megfelelő időt és lehetőséget kapjon a védekezésre való felkészülésre,
- a védelmére szolgáló tényeket az eljárás bármely szakaszában előadja, indítványokat és észrevételeket tegyen,
- jogorvoslattal éljen,
- a büntetőeljárás jogairól és kötelezéseiről a bíróságtól, az ügyésztől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon.

A fogva lévő terhelt jogosult arra, hogy

- a védőjével, és ha külföldi állampolgár, az államának konzuli képviselőjével a kapcsolatot felvegye, vele írásban és szóban ellenőrzés nélkül érintkezzék,
- a hozzátartozójával vagy – az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig az ügyész, azt követően a bíróság rendelkezése alapján – más személlyel szóban, személyesen felügyelet mellett, írásban ellenőrzés mellett érintkezzék. A hozzátartozóval való érintkezés kizárólag a büntetőeljárás eredményessége érdekében korlátozható vagy tiltható meg.

A terhelt kötelezettségei	
Személyes részvételi kötelesség	Eljárási cselekményeknél közreműködési kötelesség
<ul style="list-style-type: none"> - a gyanúsított minőség közlésénél - a kihallgatáson ha idézték - kényszerintézkedés foganatosításánál (kiv. Házkutatás, ha tv. lehetővé teszi, hogy távollétében tartsák meg) 	<ul style="list-style-type: none"> - lakóhelyének, tartózkodási helyének címét és annak változását 3 munkanapon belül bejelenteni (tevési kötelesség) - bizonyítási cselekménynél közreműködni (pl. szemletárgy felmutatása) - nem zavarhatja az eljárás menetét (nem tevési kötelesség) - túrni köteles a kényszerintézkedéseket (túrési kötelesség)

A védő, jogai és kötelezettségei

Védőként meghatalmazás vagy kirendelés alapján ügyvéd, illetőleg külön törvényben foglalt feltételek esetén európai közösségi jogász járhat el. A terhelt érdekében több védő is eljárhat. Több védő részére adott meghatalmazás esetén egy eljárási cselekményen vagy jognyilatkozat megtételekor a terhelt érdekében – ha a meghatalmazásból más nem következik – az eljáró meghatalmazott védők bármelyike eljárhat.

Ha a terhelt érdekében több védő jár el, közülük a hivatalos iratokat – ideértve az idézést és az értesítést is – a vezető védőnek kell kézbesíteni, jogorvoslati nyilatkozatra és perbeszéd tartására a vezető védő vagy az általa kijelölt védő jogosult. Vezető védőnek mindaddig, amíg a védők egybehangzóan mást nem jelölnek meg, az ügyben meghatalmazást elsőként benyújtó védőt kell tekinteni. Több terhelt érdekében ugyanaz a védő akkor járhat el, ha a terheltek érdekei nem ellentétesek.

Ügyvédjelölt védőként, ügyvéd mellett vagy ügyvéd helyetteseként a megyei bíróság, az ítéltábla és a Legfelsőbb Bíróság nyilvános ülésén, illetőleg tárgyalásán nem járhat el.

Nem lehet védő

- a) a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél és képviselőjük, valamint ezek hozzátartozója,
- b) aki az ügyben mint bíró, ügyész vagy mint a nyomozó hatóság tagja járt el, valamint az ügyben eljáró bírónak, ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hozzátartozója,
- c) aki a terhelt érdekével ellentétes magatartást tanúsított, vagy akinek az érdeke a terheltével ellentétes,
- d) aki az ügyben szakértőként, illetőleg szaktanácsadóként vesz vagy vett részt,
- e) aki az ügyben tanúként vesz vagy vett részt, kivéve, ha a 81. § (1) bekezdésének b) pontja alapján nem volt kihallgatható, illetve ha a 82. § (1) bekezdésének c) pontja alapján a tanúvallomást megtagadta,
- f) aki az ügyben közvetítőként jár vagy járt el,
- g) aki az ügyben terheltként vesz részt.

A tanú érdekében eljáró ügyvéd ezzel egyidejűleg nem lehet védő. A védő kizárásáról a bíróság határoz.

A büntetőeljárásban védő részvétele kötelező, ha

- a) a bűncselekményre a törvény ötési vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel,
- b) a terheltet fogva tartják,
- c) a terhelt süket, néma, vak vagy – a beszámítási képességére tekintet nélkül – kóros elmeállapotú,
- d) a terhelt a magyar nyelvet, illetőleg az eljárás nyelvét nem ismeri,
- e) a terhelt egyéb okból nem képes személyesen védekezni,
- f) e törvény erről külön rendelkezik.

Védőt elsősorban a terhelt hatalmazhat meg. Meghatalmazást a terhelt törvényes képviselője vagy nagykorú hozzátartozója, külföldi állampolgár terhelt esetén hazája konzuli tisztviselője is adhat. A meghatalmazásról a terheltet értesíteni kell. A meghatalmazást ahhoz a bírósághoz, ügyészhez, illetőleg nyomozó hatósághoz kell benyújtani, amely előtt a meghatalmazás időpontjában a büntetőeljárás folyamatban van. A meghatalmazott védő a meghatalmazás benyújtását követően gyakorolhatja eljárási jogait.

Ha a terhelt fogva van, a meghatalmazott védő személyéről és elérhetőségéről az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyik, haladéktalanul értesíti a fogvatartást végrehajtó intézetet. A terhelt a meghatalmazást mind az általa, mind a más által meghatalmazott védőtől megvonhatja.

A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság védőt rendel ki, ha a védelem kötelező, és a terheltnek nincs meghatalmazott védője. A terheltet a kirendelést követően tájékoztatni kell a védő személyéről és elérhetőségéről. A 46. § b) pontja esetén a védőt legkésőbb a terhelt első kihallgatásáig ki kell rendelni. A kirendelő határozatban a védőt tájékoztatni kell a terhelt fogva tartásának helyéről, valamint kihallgatásának tervezett helyéről és idejéről.

A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság akkor is védőt rendel ki, ha a védelem nem kötelező, de a terhelt védő kirendelését azért kéri, mert a jövedelmi viszonyai miatt nem tud a védelméről gondoskodni. A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a 47. § (1) bekezdésében felsoroltak kérelmére vagy hivatalból védőt rendel ki, ha ezt a terhelt érdekében szükségesnek tartja.

Ha a terhelt, vagy más erre jogosult a terhelt védelméről meghatalmazás útján gondoskodik, a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a védő kirendelését visszavonja. A kirendelés a visszavonással hatályát veszti. A védő kirendelése ellen nincs helye jogorvoslatnak, de a terhelt – indokoltan – más védő kirendelését kérheti. A kérelemről az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság dönt, amely előtt az eljárás folyik.

A kirendelt védő indokolt esetben kérheti a felmentését a kirendelés alól. A kérelem elfogadásáról az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság dönt, amely előtt az eljárás folyik.

Ha a védő a kirendelését követően helyettest vesz igénybe, a helyetteseként eljáró személyéről haladéktalanul tájékoztatja a terheltet, illetőleg azt a bíróságot, ügyészt vagy nyomozó hatóságot, amely előtt az eljárás folyik. Ha a terhelt fogva van, a kirendelt védő személyéről és elérhetőségéről a kirendelő haladéktalanul értesíti a fogvatartást végrehajtó intézetet. A kirendelt védő a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság előtt az idézésre, illetőleg az értesítésre történt megjelenéséért, az iratok tanulmányozásáért, valamint a fogva tartott terhelttel a fogva tartás helyén történő megbeszélésért díjazásra, továbbá költségtérítésre jogosult. A kirendelés, illetőleg a meghatalmazás hatálya – ha a meghatalmazásból más nem tűnik ki – a büntetőeljárás jogerős befejezéséig tart, de kiterjed a perújításra, a felülvizsgálatra, valamint a különleges eljárásokra is.

A védő kirendelése – az (1) bekezdésben szabályozott eseten kívül – akkor is az eljáró bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság határozata folytán veszti hatályát, ha a kirendelés törvényi oka megszűnt.

A védő köteles:

- a) a terhelttel a kapcsolatot késedelem nélkül felvenni,
- b) a terhelt érdekében minden törvényes védekezési eszközt és módot kellő időben felhasználni,
- c) a terheltet a védekezés törvényes eszközeiről felvilágosítani, a jogairól tájékoztatni,
- d) a terheltet mentő, illetőleg a felelősségét enyhítő tények felderítését szorgalmazni.

A védő a védelem érdekében az ügyben tájékozódhat, a jogszabályokban biztosított lehetőségek és feltételek keretei között adatokat szerezhet be és gyűjthet. A terhelt jogait a védője külön is gyakorolhatja, kivéve azokat, amelyek értelemszerűen kizárólag a terheltet illetik.

A sértett, jogai és kötelezettségei

Sértett az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

A sértett jogosult arra, hogy

- a) – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az eljárási cselekményeknél jelen legyen, az eljárás őt érintő irataiba betekintszen,
- b) az eljárás bármely szakaszában indítványokat és észrevételeket tegyen,
- c) a büntetőeljárás jogairól és kötelezéseiről a bíróságtól, az ügyésztől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,
- d) e törvényben meghatározott esetekben jogorvoslattal éljen.

Ha a sértett akár a büntetőeljárás megindítása előtt, akár azt követően meghalt, helyébe egyenesági rokona, házastársa, élettársa vagy törvényes képviselője léphet, és gyakorolhatja a (2) bekezdésben meghatározott jogokat. Ha a sértett olyan egyházi személy volt, aki azon egyház szabályai szerint, amelyhez életében tartozott, egyházi rend vagy fogadalom okából házasságot nem köthetett, halála után – hozzátartozó (örökös) hiányában – az egyenesági rokon jogai illetik meg a volt egyháza szerinti egyházi elöljáróját.

A magánvádló

Magánvádló az a sértett, aki a törvényben felsorolt bűncselekmények esetén a vádat képviseli, feltéve, hogy az elkövető magánindítványra büntethető.

Ha e törvény másképp nem rendelkezik, könnyű testi sértés, magántitok megsértése, levéltitok megsértése, rágalmazás, becsületsértés és kegyeletsértés esetén a vádat mint magánvádló a sértett képviseli, feltéve, hogy az elkövető magánindítványra büntethető. A magánvádló halála esetén helyébe harminc napon belül a hozzátartozója léphet.

Kölcsönösen elkövetett könnyű testi sértés, rágalmazás és becsületsértés miatt az egyik fél feljelentésére megindított eljárásban – a cselekmények személyi és szoros tárgyi összefüggése esetén – e törvény rendelkezései szerint magánindítványt előterjesztő másik fél viszonzvádlóként jár el. Ahol e törvény a magánvádlóról rendelkezik, ezen a viszonzvádlót is érteni kell. A becsületsértés és a rágalmazás közvadra üldözendő, ha hivatalos személy sérelmére hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, vagy hatóság sérelmére hivatali működésével összefüggésben követik el.

A magánvádló jogai:

- sértett jogai illetik meg,
- vád képviselével járó jogok illetik meg az általa emelt vád tekintetében,
- jogait képviselője útján is gyakorolhatja.

Viszonzvád esetén a magánvádlót a vádlott jogai illetik meg.

Magánvádnak nincs helye:

- fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban,
- katonai büntetőeljárásban,
- ha a becsületsértést és rágalmazást – meghatározott feltételek mellett – hivatalos személy sérelmére követték el.

Ekkor a vádat az ügyész képviseli, mint közvádló.

A pótmagánvádló

A sértett az e törvényben meghatározott esetekben pótmagánvádlóként léphet fel, ha

- a) az ügyész vagy a nyomozó hatóság a feljelentést elutasította, vagy a nyomozást megszüntette,
- b) az ügyész a vádemelést részben mellőzte,
- c) az ügyész a vádat elejtette,
- d) az ügyész a nyomozás eredményeként közvadra üldözendő bűncselekményt nem állapított meg, ezért nem emelt vádat, illetőleg a vád képviselét – magánvádas eljárásban elrendelt nyomozás eredményeként – nem vette át,
- e) az ügyész a tárgyaláson a vádat azért ejtette el, mert megítélése szerint a bűncselekmény nem közvadra üldözendő.

A pótmagánvádló halála esetén helyébe – harminc napon belül – egyenesági rokona, házastársa, élettársa vagy törvényes képviselője léphet. Nem természetes személy pótmagánvádló megszűnése esetén helyébe – a jogutódlás bekövetkeztétől számított harminc napon belül – a jogutódja léphet.

A magánfél

Magánfél az a sértett, aki a büntetőeljáráásban polgári jogi igényt érvényesít. A magánfél a terhelttel szemben azt a polgári jogi igényt érvényesítheti, amely a vád tárgyává tett cselekmény következtében keletkezett. A polgári jogi igény egyéb törvényes úton való érvényesítését nem zárja ki, hogy a sértett magánfélként nem lépett fel. A polgári jogi igényt – a Polgári perrendtartásban meghatározott feltételek esetén – az ügyész is érvényesítheti.

Ha a sértett meghalt, az örököse léphet fel magánfélként, az 51. §-ban szabályozott jogok azonban csak a polgári jogi igény érvényesítésével kapcsolatban illetik meg. Ha a polgári jogi igény érvényesítésével kapcsolatos eljárási kérdésről e törvény nem rendelkezik, a polgári eljárás szabályait kell alkalmazni, feltéve, hogy azok e törvénnyel, illetőleg a büntetőeljárás jellegével nem ellentétesek. A terhelt a magánféllel szemben követelést nem érvényesíthet, beszámítási kifogással nem élhet. A terhelt és a magánfél között létrejött egyezséget a bíróság nem hagyhatja jóvá. A polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása ellen nincs helye fellebbezésnek. A bíróság az ítéletnek a polgári jogi igényre vonatkozó részét nem nyilváníthatja előzetesen végrehajthatónak. Az első fokú eljárásban bejelentett polgári jogi igényt a másodfokú eljárásban kiterjeszteni, illetve összegét felemelni nem lehet.

A polgári jogi igényt érvényesítheti még:

- polgári perrendtartásban meghatározott feltételek esetén az ügyész,
- adóval vagy költségvetési támogatással kapcsolatban elkövetett bűncselekménnyel okozott kár megtérítésére az állam nevében az APEH,
- sértett halála esetén az örököse.

Az egyéb érdekelték

Az egyéb érdekelt: Az, akinek a jogára vagy a jogos érdekére a büntetőeljáráásban hozott határozat közvetlen hatással lehet, az őt érintő körben indítványokat és észrevételeket tehet, a határozat reá vonatkozó rendelkezése ellen jogorvoslattal élhet, és a tárgyaláson megjelenhet.

Ha az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban elkobzásnak, illetőleg vagyoneklobzásnak van helye, annak az egyéb érdekeltnek a jogaira, aki az elkobozható, illetőleg az olyan dolog tulajdonosa, amelyre vagyoneklobzás rendelhető el, a sértett jogai [51. § (2) bek.] az irányadók.

A képviselők

A sértett, a magánvádló és az egyéb érdekelt – ha e törvény nem ír elő személyes közreműködési kötelezettséget – a jogait a képviselője útján is gyakorolhatja. Képviselőként meghatalmazás alapján ügyvéd, nagykorú hozzátartozó, vagy külön törvényben erre feljogosított személy járhat el. Ha a sértett, a magánvádló vagy az egyéb érdekelt cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes, a képviseletét a törvényes képviselője látja el, érdekellentét esetén a Polgári Törvénykönyv rendelkezései az irányadók. Az e törvényben meghatározott esetben a képviseletre eseti gondnok is jogosult.

Állami szervet és gazdálkodó szervezetet a képviseletre feljogosított dolgozója, illetőleg az ügyintézésre jogosult tagja vagy alkalmazottja is képviselhet. A pótmagánvádló ügyvédi képviselete kötelező, kivéve, ha a természetes személy pótmagánvádló jogi szakvizsgával rendelkezik. Nem természetes személy pótmagánvádló képviseletének ellátására a sértett ügyvezetésre vagy képviseletre feljogosított tagja vagy tisztségviselője, illetőleg a sértettel alkalmazotti jogviszonyban lévő személy is jogosult, feltéve, hogy jogi szakvizsgával rendelkezik.

A magánfél képviseletére – ha e törvény másként nem rendelkezik – a polgári eljárásjog szabályai az irányadók. Nem lehet képviselő az, aki az ügyben közvetítőként járt vagy jár el, illetve aki közügyektől eltiltás hatálya alatt áll. A nem ügyvéd nagykorú hozzátartozónak a meghatalmazásához hatósági erkölcsi bizonyítványt kell csatolnia.

Ügyvédnek meghatalmazást a sértett – halála esetén az 51. § (3) bekezdésében meghatározottak –, a magánvádló, a pótmagánvádló, az egyéb érdekelt, illetőleg a felsoroltak nagykorú hozzátartozója, az 56. § (2) bekezdésében meghatározott esetekben a törvényes képviselő, illetőleg a gyámhatóság, az 56. § (3) bekezdése esetében az állami szerv vagy gazdálkodó szervezet képviseletre feljogosított tagja vagy alkalmazottja adhat. A külön törvény alapján képviselet ellátására feljogosított személynek és a nagykorú hozzátartozónak meghatalmazást a sértett, a magánvádló és az egyéb érdekelt személyesen adhat.

A meghatalmazást írásba kell foglalni, és azt a képviselő első eljárási cselekménye előtt kell benyújtani. Ha a képviselő a meghatalmazás benyújtását elmulasztja, ennek pótlására egy alkalommal, legfeljebb nyolc napos határidő kitűzésével fel lehet hívni. Ez a határidő a magánindítvány határidejének lejárta követő időre is átnyúlhat.

A sértett, magánvádló, magánfél vagy egyéb érdekelt kérelmére – ha annak a jogi segítségnyújtásról szóló törvényben foglalt feltételei fennállnak – a törvényben meghatározott szervezet engedélyezi a pártfogó ügyvédi képviseletet. Ha a bíróság észleli, hogy a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének feltételei a felsoroltak valamelyikénél fennállnak, e személyt tájékoztatja arról, hogy pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezését kérheti, ha pedig az ügyész a Polgári perrendtartásban meghatározottak szerint perindításra jogosult, erre az ügyész figyelmét felhívhatja.

Ha a bűncselekménynek több sértettje van, maguk közül kijelölhetik a sértetti jogokat gyakorló természetes, illetőleg jogi személyt. Ha a pótmagánvád vagy a magánvád emelésére, illetőleg képviselőjére többen jogosultak, a megegyezésüktől függ, hogy melyikük jár el. Ha erről megállapodás nem jött létre, a bíróság jelöli ki közülük a képviselőt.

Az eljárásban a sértett képviselőjeként, ha pedig a bűncselekménynek több sértettje van, vagy egyének pontosan meg nem határozható, nagyobb létszámú csoportja tekintendő sértettnek, a sértettek képviselőjeként a közhasznú szervezetekről szóló törvény hatálya alá tartozó olyan közhasznú szervezet is eljárhat, amelyet sértettek vagy sértettek egyes csoportjainak érdekképviselőjére hoztak létre.

AZ ELJÁRÁSI CSELEKMÉNYEKRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

A BÍRÓSÁG, AZ ÜGYÉSZ ÉS A NYOMOZÓ HATÓSÁG ELJÁRÁSI CSELEKMÉNYEINEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

Az eljárási cselekmények végzésekor az emberi méltóságot, az érintettek személyiségi jogait és a kegyeleti jogot tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell, hogy a magánéletre vonatkozó adatok szükségtelenül ne kerüljenek nyilvánosságra. Ha törvény a kényszerintézkedések alkalmazása esetén az érintett személy alkotmányos jogainak korlátozását megengedi, az ilyen cselekmény elrendelésének az egyéb feltételek megléte mellett is csak akkor van helye, ha az eljárás célja kisebb korlátozással járó más cselekménnyel nem biztosítható.

A közigazgatási hatóságok a hatáskörükbe tartozó módon kötelesek a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság által foganatosított eljárási cselekményeknél közreműködni. A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság az eljárási cselekmény elvégzése előtt a cselekménnyel érintett személyt a jogairól tájékoztatja, és a kötelezettségeire figyelmezteti. Az eljárásban részt vevő személyek személyes adatainak megismerésére és kezelésére a bíróság, az ügyész, a nyomozó hatóság, a szakértő, valamint a bíróság vagy az ügyész által megkeresett hatóság az e törvényben meghatározott feladatainak teljesítése érdekében jogosult. A terhelt bűnügyi nyilvántartás céljára szolgáló személyes adatainak körét és a személyes adatok kezelésének szabályait külön törvény állapítja meg. A büntetőeljárásban részt vevő személy személyes adatait a szükséges mértékig kell jegyzőkönyvben rögzíteni.

A büntetőeljárás során rögzített személyes adatok – ha e törvény kivételt nem tesz – nem törölhetők. A büntetőeljárás során rögzített személyes adatok – személyazonosításra alkalmatlan módon – statisztikai célra felhasználhatók.

Intézkedés a bűnözés megelőzésére és más eljárás kezdeményezésére

A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság a bűncselekmény elkövetését közvetlenül lehetővé tevő, a büntetőeljárás során megállapított okokról és körülményekről a további bűncselekmények megelőzése végett, ha ez szükséges, haladéktalanul, de legkésőbb az eljárása befejezésekor tájékoztatja a bűnözés megelőzésére illetékes állami vagy önkormányzati szervet.

Ha a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság az eljárása során olyan tényt állapít meg, vagy körülményt észlel, amely miatt hivatalból további bírósági, adóigazgatási vagy más közigazgatási eljárás, illetőleg más eljárás kezdeményezésének vagy lefolytatásának van helye, e célból az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervet tájékoztatja. A tájékoztatás tartalmazza az eljárás kezdeményezéséhez, illetve lefolytatásához szükséges történeti tényállást, valamint a terheltnek és a tanúnak a büntetőeljárás során kezelt személyes adatait, feltéve, hogy azok az adattovábbítás címzettje által is kezelhetők.

A sértett személyes adatai akkor továbbíthatók, ha az eljárás során őt tanúként kihallgatták, vagy a tanúvallomás megtételének elmaradására nem a 81. § (1) bekezdésének a) vagy b) pontjában, illetve (2) bekezdésében meghatározott akadály miatt került sor.

ÁLTALÁNOS ELJÁRÁSI SZABÁLYOK

A határidők

Az egyes eljárási cselekmények teljesítésére nyitva álló időtartamot (határidő), illetve azt az időtartamot, amelynek két eljárási cselekmény között el kell telnie (időköz), a törvény határozza meg, és a határidőt a törvény alapján a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság állapítja meg. A határidőt órákban, napokban, hónapokban vagy években kell megállapítani.

Az órákban megállapított határidőbe minden megkezdett óra egész órának számít. A napokban megállapított határidőbe nem számít be az a nap, amelyre a határidő kezdetére okot adó körülmény esik (kezdőnap). A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon végződik, amelynek száma a kezdőnapnak megfelel, ha pedig a hónapban nincs ilyen nap, a hónap utolsó napján. Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.

A bírósághoz, az ügyészhez, illetőleg a nyomozó hatósághoz intézett beadványnak és az előttük teljesíthető eljárási cselekménynek a határideje a hivatali munkaidő végével jár le. Nem számít a határidő elmulasztásának, ha a beadványt a határidő utolsó napján postára adták. Az eljárási cselekmény elvégzésére meghatározott időpont a határnap. A határnapot a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság állapítja meg.

Soron kívüli eljárás

A büntetőeljárást soron kívül kell lefolytatni

- a) a kiskorú sértett sérelmére elkövetett, az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmény (Btk. XII. Fejezet I. Cím) vagy a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény (Btk. XIV. Fejezet) miatt,

- b) az a) pontban meghatározottakon kívül más, személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt, ha a kiskorú sértett érdeke a büntetőeljárás mielőbbi befejezését indokolja, így különösen akkor, ha a sértett testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését a bűncselekmény jelentősen veszélyeztette, illetve ha a terhelt az eljárás lefolytatásakor is ellátja a sértett nevelését, felügyeletét vagy gondozását, vagy egyébként is a sértett környezetében él.

Az igazolás

Ha a terhelt, a védő, a sértett, a magánvádló, a magánfél, a pótmagánvádló, a tanú vagy a szakértő, továbbá a bírósági eljárásban az ügyész határidőt vagy határnapot, illetőleg a jogorvoslatra jogosult határidőt önhibáján kívül mulasztott – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – igazolásnak van helye. Az igazolási kérelmet az elmulasztott határidő utolsó napjától, illetőleg a határnaptól számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Ha a mulasztás később jutott a mulasztó tudomására, vagy az akadály később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével kezdődik. Hat hónapon túl igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.

Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségét valószínűsítik. Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt az elmulasztott cselekményt is pótolni kell. Az igazolási kérelmet méltányosan kell elbírálni. Az igazolási kérelemnek az eljárás folytatására, illetőleg a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya. Ha az igazolási kérelem valószínűsíti a mulasztó vétlenségét, illetve azt, hogy az elmulasztott cselekmény pótlása megtörtént vagy megtörténik, az eljárási cselekmény vagy a határozat végrehajtása felfüggeszthető.

Az igazolási kérelemről a határidőt, illetve a határnapot megállapító bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság határoz. Jogorvoslati határidő elmulasztása esetén a jogorvoslat elbírálására jogosult határoz az igazolási kérelemről.

Az igazolási kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha

- a) az igazolást e törvény kizárja,
- b) a kérelem elkésett,
- c) határidő elmulasztása esetén az igazolást kérő az elmulasztott cselekményt – a kérelem előterjesztésével együtt – nem pótolta, holott az lehetséges volt.

Ha a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság az igazolási kérelemnek helyt ad, az igazolást kérő által pótolta cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna, az elmulasztott határnapon végzett eljárási cselekményt pedig a szükséges keretben meg kell ismételni. A megismétlés eredményéhez képest a korábbi eljárási cselekmény, illetőleg határozat hatályában tartásáról vagy teljes, illetőleg részleges hatályon kívül helyezéséről is határozni kell. Az igazolási kérelemnek helyt adó határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A külön törvény szerinti közvetítői eljárás során előterjesztett és elutasított igazolási kérelemről a vádemelést megelőzően az ügyész, azt követően a bíróság az (1)–(4) bekezdés értelemszerű alkalmazásával határoz.

Az idézés és az értesítés

Ha e törvény kivételt nem tesz, a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság azt idézi, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező, illetőleg azt értesíti, akinek a jelenléte nem kötelező, de azt a törvény lehetővé teszi. Akit megidéztek, köteles az őt megidéző bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság előtt megjelenni. Az idézés és az értesítés írásban, illetőleg más alkalmas módon vagy eszközzel – különösen távbeszélő, telefax, számítógép útján – vagy a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság előtti személyes megjelenés alkalmával szóban történik.

Az idézésnek, illetőleg értesítésnek tartalmaznia kell

- a) a megidézettnek hol, mikor, milyen minőségben kell megjelennie,
- b) az értesített hol, mikor, milyen minőségben jelenhet meg,
- c) az idézés, illetőleg az értesítés alapjául szolgáló eljárási cselekmény várható időtartamát (órákban),
- d) a távolmaradás következményeire való figyelmeztetést,
- e) a vádirat benyújtása után a vádlott nevét és az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megjelölését.

Sajtóhirdetményben tehető közzé az értesítés, ha ezt az érdekeltek rendkívül nagy száma indokolttá teszi. Minden esetben közölni kell, hogy az érintettet melyik bíróság, ügyészség, illetőleg nyomozó hatóság idézi, illetőleg értesíti; az idézés, illetve az értesítés tényét az ügy irataiban rögzíteni kell. A megidézett felhívható arra, hogy az ügyre vonatkozó iratain kívül a bizonyításnál felhasználható feljegyzéseit vagy egyéb tárgyait hozza magával. Az írásbeli idézést vagy értesítést zárt iratban kell megküldeni. Sajtóhirdetményben az értesítettek neve nem közölhető. Katonát [Btk. 122. § (1) bek.] rendszerint az előjárója útján kell idézni, illetőleg értesíteni. Az idézés, illetőleg az értesítés az előjáró egyidejű értesítése mellett közvetlenül is történhet, ha a megidézettnek, illetőleg az értesítettnek az idézés, illetve az értesítés küldőjének a székhelyén nincs előjárója, és a késedelem az eljárási cselekmény elvégzését veszélyeztetné.

A kiskorú idézéséről a gondozóját azzal a felhívással kell értesíteni, hogy a megjelenéséről gondoskodik. Ha a kiskorú a tizennegyedik életévét nem töltötte be, a gondozója útján kell idézni, illetve értesíteni. A kiskorú idézését és értesítését a törvényes képviselőjével is közölni kell.

Az idézéssel szembeni mulasztás következményei

Ha a terhelt, a védő, a tanú vagy a szakértő idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt előzetesen, mielőtt az akadály a tudomására jut, haladéktalanul, vagy ha ez már nem lehetséges, az akadály megszűnése után nyomban, alapos okkal nem igazolja, illetőleg az eljárási cselekményről engedély nélkül távozik,

- a) a terhelt elővezetése rendelhető el,
- b) a tanú elővezetése rendelhető el, vagy rendbírsággal sújtható,
- c) a védő és a szakértő rendbírsággal sújtható.

Ha a terhelt, a védő, a tanú vagy a szakértő önhibájából olyan állapotban jelenik meg, hogy nem hallgatható ki, illetőleg az eljárási kötelezettségeit nem képes teljesíteni, a következő kihallgatására, illetve eljárási kötelezettségének teljesítése érdekében a terhelt elővezetése rendelhető el, a tanú rendbírsággal sújtható vagy elővezetése rendelhető el, a védő és a szakértő rendbírsággal sújtható. Az okozott költség megtérítésére a felsoroltakat kötelezni kell. A terheltet, a védőt, a tanút és a szakértőt a meg nem jelenésével, illetőleg az eltávozásával okozott költség megtérítésére határozattal kell kötelezni.

A Be. 68. § (1) bekezdése szerint idézett katona mulasztása esetén az (1)–(3) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni. Ha a Be. 68. § (2) bekezdése szerint idézett kiskorú nem jelenik meg, és gondozója nem igazolja, hogy a kiskorú meg nem jelenésében vétlen, a gondozó rendbírsággal sújtható, és a meg nem jelenéssel okozott költség megtérítésére határozattal kötelezhető. Ha az ügyész a bíróság értesítésében megjelölt időben és helyen olyan eljárási cselekményen nem jelenik meg, amelyen részvétele kötelező, erről a bíróság a felettes ügyészt tájékoztatja. Az idézéssel szembeni mulasztás következményei akkor alkalmazhatók, ha az idézés a 67–68. § rendelkezéseinek, kézbesítése pedig az e törvényben és a külön jogszabályban foglaltaknak, illetőleg az egyéb előírásoknak megfelel.

Ha a tanú, illetve a szakértő idézése külföldről történik, és az idézett nem tesz eleget az idézésnek, vele szemben az (1)–(5) bekezdés szerinti jogkövetkezmények nem alkalmazhatók.

A kézbesítés

A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság hivatalos iratának az érintett személy részére átadása (kézbesítés) történhet

- a) személyesen,
- b) posta útján,
- c) hirdetményi úton,
- d) a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság kézbesítője útján,
- e) nemzetközi jogsegély keretében.

A címzett az iratot az azt küldőnél is átveheti. Ha a sértettnek vagy az egyéb érdekeltnek kézbesítési megbízottja van, a részükre szóló iratot – az idézés kivételével – a megbízottnak kell kézbesíteni.

A kézbesítés szabályszerű, ha a hivatalos iratot a címzett vagy helyette a külön jogszabály szerint átvételre jogosult más személy átvette. A hivatalos iratot szabályszerűen kézbesítettnek kell tekinteni, ha az irat átvételét, illetőleg a kézbesítési bizonyítvány (tértivevény) aláírását megtagadják.

Az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt részére a hivatalos iratot hirdetményi úton kell kézbesíteni. Hirdetményi kézbesítés esetén a hirdetmény tartalmazza, hogy a címzett az iratot melyik bíróságnál, ügyészségnél, illetőleg nyomozó hatóságnál veheti át. A hirdetményt tizenöt napra ki kell függeszteni az azt küldő bíróság, ügyészség, illetőleg nyomozó hatóság, valamint – ha ilyen van – a címzett utolsó ismert belföldi lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti helyi önkormányzat hirdetőtáblájára. Az iratot a hirdetménynek a bíróságnál, az ügyészségnél, illetőleg a nyomozó hatóságnál történt kifüggesztésétől számított tizenötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni.

A kézbesítési bizonyítvánnyal (tértivevénnyel) feladott hivatalos iratot a kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni, ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át.

A katonának [Btk. 122. § (1) bek.] kézbesítendő iratot az előjárója útján kell kézbesíteni. A kézbesítés az előjáró egyidejű értesítése mellett közvetlenül is történhet, ha a katonának az iratot küldő bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság székhelyén nincs előjárója, és a késedelmes kézbesítés az eljárás sikerét vagy a katona jogát, illetőleg méltányolható érdekét sértené. Ha a katona szolgálati viszonya a büntetőeljárás alatt megszűnik, a kézbesítésre az általános szabályok az irányadók.

Ha a címzett fogva van, a neki kézbesítendő iratot – idézés és értesítés esetén az intézetnek szóló, az előállításra vonatkozó megkereséssel egyidejűleg – a fogvatartást végrehajtó intézet parancsnoka útján kell kézbesíteni.

A Be. 70/A. § (1) A 70. § (7) bekezdésében meghatározott kézbesítési vélelem megdöntése iránt a címzett terjeszthet elő kérelmet, ha

- a) a kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok megsértésével történt, vagy
- b) a hivatalos iratot nem az a) pontban meghatározott okból, önhibáján kívül nem vette át.

A kérelemben elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják, vagy az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben a címzett részéről az önhiba hiányát valószínűsítik. A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelemről az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság határoz, amelynek eljárása során a kézbesítés történt. A kérelem előterjesztésére és elbírálására a mulasztás igazolására vonatkozó rendelkezéseket (65. és 66. §) kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a kérelem előterjesztésével együtt nem kell pótolni az elmulasztott cselekményt.

Ha a kézbesítési vélelem megdöntése iránt a terhelt, a védő, a magánvádló vagy a pótmagánvádló terjeszt elő kérelmet, és a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság a kérelemnek helyt ad, a vélelmezett kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények hatálytalanok, és a kézbesítést, illetve a már megtett intézkedéseket, eljárási cselekményeket a szükséges mértékben meg kell ismételni. A megismétlés eredményéhez képest a korábbi eljárási cselekmények hatályban tartásáról vagy teljes, illetőleg részleges hatályon kívül helyezéséről is határozni kell.

Másolat készítése az eljárás során keletkezett iratról

Az eljárás során keletkezett iratról – ideértve a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság által beszerzett, illetőleg a büntetőeljárásban részt vevő személyek által benyújtott, valamint csatolt iratot is – az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyamatban van, a büntetőeljárásban részt vevő személyek kérelmére a (2)–(7) bekezdés szerint legkésőbb a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül másolatot ad ki.

A nyomozás befejezéséig a gyanúsított, a védő, a fiataikorú törvényes képviselője, a sértett és képviselője másolatot kaphat a szakvéleményről, valamint az olyan nyomozási cselekményről készült iratról, amelyeknél jelenlétüket e törvény lehetővé teszi; az egyéb iratról pedig akkor, ha ez a nyomozás érdekeit nem sérti. A sértett a nyomozás során keletkezett más iratokról a tanúkenti kihallgatását követően kaphat másolatot. A feljelentő részére – ha nem a (2) bekezdésben felsoroltak valamelyike – csak a feljelentésről adható másolat.

Ha a terheltnek a 179. § (1) bekezdése szerinti kihallgatására, a védő kirendelésére, illetőleg meghatalmazására az irat keletkezését követően került sor, a (2) bekezdés szerinti iratról másolat kiadására a terhelt az első kihallgatására történő idézés kézbesítésétől, a védő a kirendelésről szóló határozat kézbesítésétől, illetőleg a meghatalmazás benyújtásától fogva jogosult.

A nyomozás befejezését követően

- a) a terhelt, a védő és a fiataikorú törvényes képviselője másolatot kaphat a nyomozás azon iratairól, amelyeknek a megismerésére a 193. § (1) bekezdése alapján jogosult,
- b) a sértett és képviselője másolatot kaphat a nyomozás azon iratairól, amelyeknek a megismerésére a 229. § (2) bekezdése alapján jogosult.

A bírósági eljárásban a vádlott, a védő, a fiataikorú törvényes képviselője, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél és a felsoroltak képviselője részére – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a másolat kiadása csak a 60. § (1) bekezdésére figyelemmel korlátozható. Az egyéb érdekelt és képviselője részére az iratokból az őt érintő körben adható másolat. A tanú részére a vallomását tartalmazó jegyzőkönyvről, illetőleg jegyzőkönyv-részeiről adható másolat. A terhelt, a tanú és az e törvényben meghatározott más személyek érdekében eljáró segítő másolatot kaphat a nyomozás azon iratairól, amelyekről e törvény szerint másolatot kaphat az, akinek érdekében a segítő eljár. A másolat kiadása ellen nincs helye jogorvoslatnak. A kiadás megtagadása miatt külön jogorvoslatnak van helye. Az ügy irataiban fel kell jegyezni, hogy mely iratról, kinek a részére, hány példányban készült másolat.

Az eljárás jogerős befejezését követően az első fokon eljáró bíróság, a nyomozás megszüntetését követően az ügyész, illetve a nyomozó hatóság, az eljárás megszüntetését vagy a vádemelés részbeni mellőzését követően az ügyész a büntetőeljárásban részt vevő személyek kérelmére – a (6)–(8) bekezdésben meghatározottak szerint – legkésőbb a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül az eljárás során keletkezett iratról másolatot ad ki.

Megkeresések

A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság állami és helyi önkormányzati szervet, hatóságot, köztestületet, gazdálkodó szervezetet, alapítványt, közalapítványt és társadalmi szervezetet kereshet meg tájékoztatás adása, adatok közlése, átadása, illetőleg iratok rendelkezésre bocsátása végett, és ennek a teljesítésére legalább nyolc, legfeljebb harminc napos határidőt állapíthat meg. A rejtjelezett vagy más módon megismerhetetlenné tett adatot a megkeresett köteles az átadás vagy a közlés előtt eredeti állapotába visszaállítani, illetőleg a megkereső számára az adat tartalmát megismerhetővé tenni. Az (1) és a (2) bekezdés alapján megkeresett szerv köteles az adatszolgáltatást – amely magában foglalja különösen az adat feldolgozását, írásban vagy elektronikus úton való rögzítését és továbbítását is – térítésmentesen teljesíteni. A megkeresett a megállapított határidő alatt – ha törvény másképp nem rendelkezik – köteles a megkeresést teljesíteni, vagy a teljesítés akadályát közölni.

A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság helyi önkormányzatot és más hatóságot iratok rendelkezésre bocsátása végett is megkereshet. Ha a megkeresés személyes adatok közlésére vonatkozik, az csak annyi és olyan személyes adatra vonatkozhat, amely a megkeresés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges. A megkeresésben az adatkezelés pontos célját és a kért adatok körét meg kell jelölni. Ha a megkeresés eredményeként olyan személyes adat jut a megkereső tudomására, amely a megkeresés céljával nem függ össze, az adatot törölni kell.

Ha a személyes adat az irat eredeti példányában található, a megkeresés céljával összefüggő személyes adatról kivonatot kell készíteni, és ezzel egyidejűleg az eredeti iratot a megkeresettnek vissza kell küldeni. Ha a megkeresett szerv a megkeresést a megállapított határidőn belül nem teljesíti, vagy a megkeresés teljesítését jogosulatlanul megtagadja, rendbírsággal sújtható. A teljesítés jogosulatlan megtagadása esetén – a rendbírság kiszabása mellett, ha a törvényi feltételek fennállnak – az e törvényben meghatározott kényszerintézkedés is elrendelhető.

Ha a megkeresett szerv a megkeresést azért nem teljesíti, mert azt törvény kizárja, a megkeresett birtokában lévő adat megszerzése érdekében a megkeresettet érintően további eljárási cselekmény nem végezhető.

Ha a beutazás és a tartózkodás külön törvény szerinti feltételei egyébként nem állnak fenn, az ügyész és a bíróság indítványozhatja az idegenrendészeti hatóságnál, hogy engedélyezze annak a külföldinek és reá tekintettel hozzátartozójának a beutazását, illetve belföldi tartózkodását, akinek a vallomása olyan bizonyítékot tartalmazhat, amely előreláthatólag másként nem pótolható.

Az iratok kezelése

Az ügy iratait a keletkezésük, illetőleg a bírósághoz, az ügyészhez, illetve a nyomozó hatósághoz érkezésük sorrendjében számozással kell ellátni. A nyomozás során ettől a rendelkezéstől eltérő iratkezelési szabályok állapíthatók meg.

Az ügy iratait össze kell fűzni, és az összefűzés helyén a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság bélyegzőjével el kell látni. Ha az ügy irataihoz csatolt mellékletet nem lehet az iratokhoz fűzni, annak megőrzéséről és azonosíthatóságáról más módon kell gondoskodni. Ha az irat elveszett vagy megsemmisült, erről a tudomásszerzést, vagy a megállapítást követő munkanap végéig jelentést kell tenni a bíróság elnökének, az ügyészség vezetőjének, illetőleg a nyomozó hatóság vezetőjének és az illetékes ügyésznek. A bíróság elnöke, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság vezetője rendelkezik az elveszett vagy megsemmisült irat felkutatásáról vagy pótlásáról. Ennek keretében az eljárásban részt vett személyek meghallgathatók, és kiadmányok, iratmásolatok szerezhetőek be.

Az ügy iratainak pótlása mellőzhető, ha az elveszett vagy megsemmisült irat alapján hozott határozat az eljárást befejezte. Ebben az esetben csak a határozat hiteles kiadmányát (másolatát) kell beszerezni. Bíróság, ügyészség, közjegyző, bírósági végrehajtó, pártfogó felügyelő, jogi segítő, nyomozó hatóság vagy közigazgatási hatóság megkeresésére – törvényben meghatározott feladataik ellátásához szükséges mértékben és időtartamban – a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság a büntetőügy iratait vagy annak hiteles másolatát megküldi, illetve azokba betekintést engedélyez.

Törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel, illetőleg az Európai Közösségek jogi aktusával létrehozott szerv megkeresésére – a szerv nemzetközi szerződésben vagy az Európai Közösségek kötelező jogi aktusában meghatározott feladatainak ellátásához szükséges mértékben és időtartamban – a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság a büntetőügyről – indokolt esetben az érintettek személyes adatainak közlésével – felvilágosítást ad, a büntetőügy irataiba betekintést engedélyezhet, a büntetőügy iratairól hiteles másolatot ad át.

Az ügyek egyesítése és elkülönítése

Ha a büntetőügyben több terhelt van, velük szemben rendszerint egyazon eljárást kell folytatni. Ez a rendelkezés a bűnpártolóra és az orgazdára is kiterjed. Egyesíteni lehet azokat az ügyeket, amelyek együttes elbírálása az eljárás tárgyára vagy az eljárásban részt vevő személyekre tekintettel, illetve egyéb okból célszerű.

Az ügyek egyesítését mellőzni kell, illetőleg az ügyeket el kell különíteni, ha a terheltek nagy száma vagy egyéb ok a felelősségnek ugyanabban az eljárásban történő elbírálását jelentősen nehezítené. Az elkülönített ügy iratait a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz, ügyészhez vagy nyomozó hatósághoz kell áttenni.

Intézkedés ismeretlen személy, ismeretlen helyen tartózkodó személy és ismeretlen helyen lévő tárgy felkutatására

Az eljárásnak nem akadály, hogy a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik. Ebben az esetben a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a terhelt tartózkodási helyének felkutatása iránt intézkedik; ennek során el lehet rendelni a lakóhelyének, illetőleg a tartózkodási helyének a megállapítását, a körözését, és az e törvényben meghatározott esetben elfogatóparancsot lehet kibocsátani.

A lakóhely, illetőleg a tartózkodási hely megállapítása iránt a személyi adat- és lakcímnnyilvántartást kell megkeresni. A körözést a külön törvényben meghatározott szabályok szerint a rendőrség végzi.

Szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén, valamint az e törvényben meghatározott más esetekben a terhelt elfogása és megtalálása esetén meghatározott bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság elé állítása is elrendelhető (elfogatóparancs). Azt, aki ellen elfogatóparancsot bocsátottak ki, megtalálása esetén őrizetbe kell venni, és huszonnégy órán belül az elfogatóparancsot kibocsátó vagy az abban megjelölt más ügyész, illetve nyomozó hatóság, illetőleg hetvenkét órán belül az elfogatóparancsot kibocsátó vagy az abban megjelölt más bíróság elé kell állítani. Ha hatóság vagy hivatalos személy olyan terhelt lakóhelyéről, illetőleg tartózkodási helyéről szerez tudomást, akivel szemben az (1) és a (3) bekezdés szerinti intézkedést rendeltek el, köteles erről az elrendelő bíróságot, ügyészt, illetőleg nyomozó hatóságot értesíteni. Az intézkedéseket vissza kell vonni, mihamarabb az elrendelésük oka megszűnt. A visszavonásról az elrendelő haladéktalanul intézkedik. A nyomozó hatóság által elrendelt körözést az ügyész is visszavonhatja. Ha a körözés elrendelésének oka a bírósági eljárás során szűnik meg, a körözést a bíróság is visszavonhatja.

(6) Ha a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy lakóhelye, illetőleg tartózkodási helye vagy személyazonossága ismeretlen, lakóhelyének, illetőleg tartózkodási helyének vagy személyazonosságának megállapítása érdekében a körözését lehet elrendelni. A lakóhelyének, illetőleg a tartózkodási helyének megállapítása érdekében a bíróság vagy az ügyész annak a személynek a körözését is elrendelheti, akinek a tanúkénti kihallgatása a bírósági eljárásban szükséges. A körözést vissza kell vonni, ha az elrendelésének oka megszűnt.

(7) A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság elrendelheti annak az ismeretlen helyen lévő tárgynak a körözését, amely a törvény értelmében lefoglalható, illetőleg, amelynek a lefoglalását vagy a zár alá vételét rendelték el. A tárgykörözést vissza kell vonni, ha elrendelésének oka megszűnt.

(8) Az e §-ban meghatározott intézkedéseket a bírósági eljárásban a tanács elnöke és – az elfogatóparancs kibocsátása kivételével – a bírósági titkár is jogosult megtenni.

(9) A lakóhely, illetőleg tartózkodási hely megállapításának elrendelésére tett intézkedés, illetőleg a körözés elrendeléséről, valamint az elfogatóparancs kibocsátásáról szóló határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

73/A. § (1) Európai elfogatóparancs, illetve a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvény alapján nemzetközi elfogatóparancs kibocsátása esetén a 73. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Ha a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a terhelt ellen elfogatóparancsot bocsátott ki, és tudomást szerez arról, hogy más eljárásban a terhelt ellen európai elfogatóparancsot, illetve a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvény alapján nemzetközi elfogatóparancsot bocsátottak ki – ha annak a terhelt, illetve az elfogatóparanccsal érintett bűncselekmény tekintetében a törvényben meghatározott feltételei fennállnak –, európai elfogatóparancsot, illetve nemzetközi elfogatóparancsot is kibocsát, illetve ennek érdekében intézkedik.

A bűnügyi költség

Bűnügyi költség

- a) az a költség, amelyet az ügyben az eljárás megindításától a büntetés végrehajtásának befejezéséig, továbbá a rendkívüli jogorvoslati eljárás, valamint a különleges eljárások során az állam előlegezett,
- b) a terheltnek, a sértettnek, a magánfélnek, a pótmagánvádlónak és a magánvádlónak, a terhelt és a sértett törvényes képviselőjének az ügyben felmerült készkiadása, akkor is, ha azt az állam nem előlegezte,
- c) a kirendelt védőnek és a sértett, a magánfél, valamint a pótmagánvádló képviselőjének készkiadása és díja, akkor is, ha azt az állam nem előlegezte.

Az a) pontjában említett költség különösen a tanú megjelenésével felmerült költség, a szakértő, illetőleg a szaktanácsadó részére megállapított munkadíj és költségtérítés, a lefoglalt dolog szállításával és megőrzésével felmerült költség, valamint a tolmács díja és költségtérítése. Ha a terhelt a jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán a bűnügyi költséget előreláthatóan nem tudja megfizetni, és ezt a külön jogszabályban meghatározott módon igazolta, a terhelt vagy védője kérelmére a bíróság, illetőleg az ügyész határoz arról, hogy a terhelt részére személyes költségmentességet engedélyez.

A személyes költségmentesség engedélyezése esetén

- a) a terhelt kérelmére a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság védőt rendel ki [48. § (2) bek.],
 - b) a kirendelt védő díját és költségét az állam viseli.

A személyes költségmentesség tárgyában hozott határozat, illetőleg az okozott költség viselésére kötelező határozatnak a költség viselésére vonatkozó rendelkezése elleni jogorvoslat halasztó hatályú. Az elővezetéssel (162. §), valamint a terhelt elfogása és megtalálása esetén meghatározott bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság elé állításával [73. § (3) bek.] felmerült költség nem számolható el bűnügyi költségként, az ilyen eljárási cselekménnyel okozott költség megtérítésére külön jogszabály az irányadó.

FELVILÁGOSÍTÁS-ADÁS ÉS A NYILVÁNOSSÁG TÁJÉKOZTATÁSA A BÜNTETŐELJÁRÁS SORÁN

A sajtó részére a nyomozás befejezéséig a nyomozó hatóság külön jogszabályban erre feljogosított tagja, valamint az ügyész; a vádemelésig az ügyész, illetőleg az általa megbízott személy; a bírósági eljárás során a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben erre feljogosított személy adhat felvilágosítást. A bíróság nyilvános tárgyalásáról a sajtó jogosult tájékoztatást adni. Meg kell tagadni a sajtó számára a felvilágosítást, ha a minősített adat védelmét sértené, vagy egyébként az eljárás eredményes lefolytatását veszélyeztetné.

A bírósági tárgyalásról a nyilvánosság tájékoztatása érdekében hang- vagy képfelvételt a tanács elnöke engedélyével, a bírósági tárgyaláson jelenlévő személyről – a bíróság tagjain, a jegyzőkönyvvezetőn, az ügyészen és a védőn kívül – csak az érintett hozzájárulásával szabad készíteni. A tanács elnöke a tárgyalás folyamatosságának és zavartalanságának érdekében az engedélyt megtagadhatja, illetőleg azt a bírósági eljárás bármely szakaszában visszavonhatja.

A zárt tárgyalásról, illetőleg a tárgyalásnak azon részéről, amelyről a bíróság a nyilvánosságot kizárta, a sajtó nem adhat tájékoztatást, és a sajtó részére felvilágosítás nem adható, kivéve, ha a nyilvánosság kizárására a 245. § (5) bekezdése alapján került sor. Ha törvény kivételt nem tesz, a folyamatban lévő vagy befejezett büntetőügy irataiba csak az e törvény által erre feljogosított személy tekinthet be.

Az eljárásról felvilágosítás annak adható, akinek az eljárás lefolytatásához, illetőleg annak eredményéhez jogi érdeke fűződik. A vádirat benyújtásáig az ügyész, a bírósági eljárás során az eljáró bíróság elnöke – az ehhez fűződő jogi érdek igazolása után – engedélyezi az iratok megtekintését, illetőleg a szükséges felvilágosítás megadását.

A BIZONYÍTÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

A bizonyítás tárgya

A **bizonyítás** azokra a tényekre terjed ki, amelyek a büntető és a büntetőeljárás jogszabályok alkalmazásában jelentősek. A bizonyítás során a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására kell törekedni, azonban, ha az ügyész nem indítványozza, a bíróság nem köteles a vádat alátámasztó bizonyítási eszközök beszerzésére, és megvizsgálására. A bizonyítás a büntetőeljárás járulékos kérdéseinek – különösen a polgári jogi igénynek – elbírálásában jelentős tényekre is kiterjedhet.

Nem kell bizonyítani azokat a tényeket, amelyek köztudomásúak, vagy amelyekről az eljáró bíróságnak, ügyésznek, illetőleg nyomozó hatóságnak hivatalos tudomása van. Az eljárásban részt vevő személyek az e törvényben meghatározott esetekben és módon kötelesek és jogosultak a bizonyításban közreműködni.

A bizonyítás eszközei

- a tanúvallomás,
- a szakvélemény,
- a tárgyi bizonyítási eszköz,
- az okirat
- és a terhelt vallomása.

A büntetőeljárásban fel lehet használni azokat az okiratokat és tárgyi bizonyítási eszközöket, amelyeket valamely hatóság – jogszabályban meghatározott feladatainak teljesítése során a hatáskörében eljárva – a büntetőeljárás megindítása előtt készített, illetőleg beszerzett.

A bizonyítás törvényessége

A bizonyítási eszközök felderítése, összegyűjtése, biztosítása és felhasználása során e törvény rendelkezései szerint kell eljárni. Jogszabály elrendelheti a bizonyítási cselekmények teljesítésének, a bizonyítási eszközök megvizsgálásának és rögzítésének, valamint a bizonyítási eljárások lefolytatásának meghatározott módját. A bizonyítási cselekmények végzésekor az emberi méltóságot, az érintettek személyiségi jogait és a kegyeleti jogot tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell, hogy a magánéletre vonatkozó adatok szükségtelenül ne kerüljenek nyilvánosságra.

A bizonyítékok értékelése

A büntetőeljárásban szabadon felhasználható a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási eljárás. A törvény azonban elrendelheti egyes bizonyítási eszközök igénybevételét. A bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje. A bíróság és az ügyész a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.

Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.

A TANÚVALLOMÁS

Tanúként az hallgatható ki, akinek bizonyítandó tényről tudomása lehet. Akit tanúként megidéztek, ha e törvény kivételt nem tesz, köteles vallomást tenni. A tanú kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a külön jogszabályban meghatározott mértékben az eljáró bíróság, ügyész vagy nyomozó hatóság megállapítja, és megtéríti. Erre a tanút az idézésben, valamint a kihallgatásának befejezésekor figyelmeztetni kell.

A tanú érdekében meghatalmazott ügyvéd járhat el, ha a tanú a jogairól való felvilágosítás céljából ezt szükségesnek tartja. A tanút erről az idézésében tájékoztatni kell.

A tanú vallomástételének akadályai

Nem hallgatható ki tanúként

- a) a lelkész, illetőleg az egyházi személy arról, amire a hivatásánál fogva titoktartási kötelezettsége áll fenn,
- b) a védő arról, amiről mint védő szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt,
- c) akitől a testi vagy szellemi állapota miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás,
- d) a hatósági tanú olyan tényekre, adatokra, körülményekre nézve, amelyre titoktartási kötelezettség terheli, és ez alól a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság nem mentette fel.

Minősített adatról nem hallgatható ki tanúként az, aki a titoktartási kötelezettség alól nem kapott felmentést. A minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott minősítő az ügyész, illetőleg a bíróság megkeresésére dönt a felmentés megadásáról vagy a titoktartási kötelezettség fenntartásáról. A felmentésre irányuló megkeresésben azonosításra alkalmas módon meg kell jelölni azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kéri.

A tanúvallomást megtagadhatja

- a) a terhelt hozzátartozója,
- b) az, aki a (4) bekezdés esetét kivéve magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az ezzel kapcsolatos kérdésben, akkor is, ha a tanúvallomást az a) pont alapján nem tagadta meg,
- c) – a Be. 81. § (2) bekezdésében foglalt titoktartási kötelezettség esetét ide nem értve – az, aki a foglalkozásánál vagy közmegbízatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással a titoktartási kötelezettségét megsértené, kivéve, ha ez alól a külön jogszabály szerint jogosult felmentette, vagy külön jogszabály szerint a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság megkeresésére a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása a felmentésre jogosult számára kötelező.

A tanút a kihallgatása elején a mentességi okokra és a jogaira figyelmeztetni kell. A figyelmeztetést, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni. A figyelmeztetés és a figyelmeztetésre adott válasz szó szerinti jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a tanú vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe. A megtagadás jogosságáról az eljáró bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság határoz.

A tanúvallomást nem tagadhatja meg az, aki a kérdésre adott válasszal önmagát olyan bűncselekmény elkövetésével vádolná, amely miatt

- a) vele szemben a feljelentést a 175. § (1) bekezdése alapján elutasították,
- b) vele szemben a nyomozást a 190. § (1) bekezdésének f) pontja vagy a 192. § (1) bekezdése alapján megszüntették,
- c) vele szemben a büntetőeljárást tevékeny megbánás miatt megszüntették [221/A. § (7) bek., 267. § (1) bek. l) pont, 332. § (1) bek. f) pont],
- d) vele szemben a büntetőeljárást a 226. § (1)–(2) bekezdése vagy a 332. § (1) bekezdésének g) pontja alapján megszüntették, illetőleg
- e) a Btk. Különös Része alapján a hatósággal történő együttműködése folytán nem büntethető.

A tanú vallomástételének akadályát figyelembe kell venni, ha az akár a bűncselekmény elkövetésekor állt fenn, akár a kihallgatáskor áll fenn. A Be. 82. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti mentességi ok fennállása esetén a tanú a vallomástételt – a 82. § (4) bekezdésében meghatározott kivétellel – akkor is megtagadhatja, ha a kérdéses bűncselekmény elkövetését már jogerősen megállapították, vagy vele szemben az ügyész a vádemelést elhalasztotta.

A tanúnak a Be. 81. § (1) bekezdése a) és b) pontjában meghatározott mentessége az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad. Ebben az esetben a tanú a titoktartási kötelezettségének körébe tartozó bizonyítandó tényre nem hallgatható ki.

Ha a tanú a Be. 82. § (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott titoktartási kötelezettség alól nem kapott felmentést, az a külön jogszabályban meghatározott ideig áll fenn. A Be. 83. § és a 85. § (3) bekezdése rendelkezéseinek megsértésével kihallgatott tanú vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

A tanú kihallgatása

A tanúkat egyenként kell kihallgatni. A kihallgatás kezdetén meg kell kérdezni a tanútól a nevét, a születési idejét és helyét, anyja nevét, a lakóhelyének és tartózkodási helyének címét, a foglalkozását, a személyazonosító okmány számát, valamint azt, hogy a terhelttel vagy a sértettel rokoniban van-e, vagy hogy az ügyben más okból érdekelt vagy elfoglalt-e. Ezekre a kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástételt megtagadhatja.

A kihallgatás elején tisztázni kell, hogy nincs-e a tanú vallomástételének akadálya (81–82. §). Ha a tanú vallomástételének nincs akadálya, figyelmeztetni kell arra, hogy köteles a legjobb tudomása és lelkiismerete szerint az igazat vallani, továbbá arra, hogy a hamis tanúzás és a mentő körülmény elhallgatását a törvény szabadságvesztéssel rendeli büntetni. A figyelmeztetést, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni. A figyelmeztetés és a figyelmeztetésre adott válasz szó szerinti jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a tanú vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

A tanú kihallgatásánál jelen lehet az érdekében eljáró ügyvéd, aki a tanúnak felvilágosítást adhat a jogairól, de más tevékenységet nem végezhet, és a vallomást nem befolyásolhatja. A kihallgatást követően az arról készült jegyzőkönyvet megtekintheti, és észrevételeit írásban vagy szóban előterjeszheti.

A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság engedélyezheti, hogy a tanú a szóbeli kihallgatását követően vagy helyette írásban tegyen vallomást. Ebben az esetben a tanú a vallomását saját kezűleg leírja és aláírja, az elektronikus okirat formájában elkészített vallomását minősített elektronikus aláírással látja el, vagy a tanúnak a más módon leírt vallomását bíró vagy közjegyző hitelesíti. Az írásbeli tanúvallomás megtétele nem zárja ki, hogy utóbb a tanút, ha ez szükséges, a kihallgatása céljából a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság megidézze.

Ha a tanú szóbeli kihallgatás nélkül vagy a szóbeli kihallgatást követően írásban tesz vallomást, az írásbeli vallomásból ki kell tűnnie, hogy a tanú a vallomást a vallomástétel akadályainak (81. és 82. §), valamint a hamis tanúzás következményeinek ismeretében tette meg. Erre a tanút az írásbeli vallomás megtételének engedélyezésével egyidejűleg, a vallomástétel akadályainak és a hamis tanúzás következményeinek ismertetésével figyelmeztetni kell. A tizennegyedik életévét meg nem haladott személyt csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható. A kihallgatása esetén a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést mellőzni kell.

Aki szellemi vagy egyéb állapota miatt korlátozottan képes megítélni a tanúvallomás megtagadásának jelentőségét, tanúként csak akkor hallgatható ki, ha vallomást kíván tenni, és a törvényes képviselője vagy a tanúként kihallgatandó által megjelölt hozzátartozó hozzájárul. A törvényes képviselő vagy a kihallgatandó által megjelölt hozzátartozó a tanú érdekében ügyvédet hatalmazhat meg.

A tizennyolcadik életévét meg nem haladott, valamint az a tanú aki szellemi vagy egyéb állapota miatt korlátozottan képes megítélni a tanúvallomás megtagadásának jelentőségét tanú kihallgatásánál törvényes képviselője és gondozója jelen lehet.

Ha a tanú és a törvényes képviselő vagy a gondozó, illetőleg a tanú által megjelölt hozzátartozó között érdekellentét van, a (2) és (3) bekezdésben meghatározott jogokat a gyámhatóság gyakorolja.

A tárgyalást megelőzően a tanú bíróság előtti kihallgatásának akkor van helye, ha

- a) a tanú az életét közvetlenül veszélyeztető állapotban van,
- b) megalapozottan feltételezhető, hogy a tanú tárgyaláson nem jelenhet meg.

A kihallgatása során a tanú a hozzá intézett kérdésekre válaszol, de arra is módot kell neki adni, hogy a vallomását összefüggően előadja; ennek során – a tanú védelmére vonatkozó szabályok figyelembevételével – tisztázni kell azt is, hogy a tanú az általa elmondottakról miként szerzett tudomást. Ha a tanú vallomása eltér a korábbi vallomásától, ennek okát tisztázni kell. Az eljárás azonos szakaszában a tanú újabb kihallgatásánál a személyi adatokat – ha azok nem változtak – nem szükséges rögzíteni. A tanú kérelmére a vallomásának egyes részeit szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni.

Kényszerintézkedés a tanúval szemben

Ha a tanú a vallomástételt, illetőleg az eljárási cselekménynél való közreműködést a következményekre történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja, rendbírsággal sújtható, és az okozott költség megfizetésére kötelezhető. Ha a tanú a mentességére hivatkozással tagadja meg a vallomástételt, az ennek helyt nem adó határozat elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van.

A TANÚ VÉDELME

A tanú életének és testi épségének vagy személyes szabadságának védelme, valamint annak érdekében, hogy a tanú a vallomástételi kötelezettségének eleget tegyen és a vallomását megfélemlítés nélkül tegye meg, a tanút az e törvényben meghatározottak szerint védelemben kell részesíteni.

A tanú személyi adatainak zárt kezelése

A tanú, illetőleg az érdekében eljáró ügyvéd kérelmére vagy hivatalból elrendelhető, hogy a tanú személyi adatait [85. § (2) bek.] – a nevének kívül – az iratok között elkülönítve, zártan kezeljék. Kivételesen indokolt esetben a tanú nevének zárt kezelése is elrendelhető. Ezekben az esetekben a tanú zártan kezelt adatait csak az ügyben eljáró bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tekintheti meg.

Ha a tanú személyi adatainak zárt kezelését rendelték el, ettől kezdve

- a) az eljárást folytató bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság biztosítja, hogy a tanú zártan kezelt adatai az eljárás egyéb adataiból ne váljanak megismerhetővé,
- b) a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a tanú személyazonosságát az azonosításra alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg,
- c) a személyi adatok zárt kezelésének megszüntetésére csak a tanú beleegyezésével kerülhet sor.

A tanú személyi adatai zárt kezelésének elrendelésétől kezdve a büntetőeljárásban részt vevőknek a tanú személyi adatait tartalmazó iratról olyan másolat adható, amely a tanú személyi adatait nem tartalmazza.

Különösen védett tanú

Különösen védetté nyilvánítható a tanú, ha

- a) vallomása kiemelkedő súlyú ügy lényeges körülményeire vonatkozik,
- b) a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható,
- c) a személye, a tartózkodási helye, valamint az, hogy az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tanúként kívánja kihallgatni, a terhelt és a védő előtt nem ismert,
- d) személyének felfedése esetén a tanú vagy hozzátartozója élete, testi épsége vagy személyes szabadsága súlyos fenyegetésnek lenne kitéve.

A büntetőeljáráásban részt vevők személyi védelme

Különösen indokolt esetben az eljárást folytató bíróság tanácsának elnöke, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság kezdeményezheti, hogy a terhelt, a védő, a sértett, az egyéb érdekelt, a sértett és az egyéb érdekelt képviselője, továbbá a tanú, a szakértő, a szaktanácsadó, a tolmács, a hatósági tanú, illetve a felsoroltak valamelyikére tekintettel más személy a külön jogszabályban meghatározott védelemben részesüljön. A kérelmet az eljárást folytató bíróságnál, ügyésznél, illetőleg nyomozó hatóságnál lehet előterjeszteni, a szóbeli kérelmet jegyzőkönyvbe kell foglalni.

A bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság és a büntetés-végrehajtási intézet állományába tartozó személy, illetve reájuk tekintettel más személy személyi védelmét a bíróság elnöke, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság vezetője és a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka kezdeményezheti. A személyi védelemre vonatkozó iratokat a büntetőügy iratai között kell kezelni. Az iratokat a kérelem és a kezdeményezés tárgyában hozott döntés kivételével zártan kell kezelni.

A tanúvédelmi programban részt vevő személyekre vonatkozó rendelkezések

A külön jogszabályban meghatározott tanúvédelmi programban részt vevő terheltnek, sértettnek, és tanúnak e programban való részvétele a felsoroltak büntetőeljárási jogait és kötelezettségeit nem érinti, a programban részt vevő személy esetén e törvény rendelkezéseit a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

- a) a programban részt vevő személyt a védelmet ellátó szerv útján kell idézni, illetőleg értesíteni, az ilyen személy részére kézbesítendő hivatalos iratot csak a védelmet ellátó szerv útján lehet kézbesíteni,
- b) a programban részt vevő személy a büntetőeljáráásban az eredeti személyazonosító adatait közli, a lakóhelyének, illetőleg a tartózkodási helyének közlése helyett a védelmet ellátó szerv címét jelöli meg,
- c) a programban részt vevő személy személyes adatait tartalmazó iratokról másolat, illetve az ilyen személyre vonatkozó bármely felvilágosítás – ideértve a hivatalos szerveket is – csak annak adható, akinek a részére a védelmet ellátó szerv ezt engedélyezte,
- d) a programban részt vevő személy megjelenésével, illetve közreműködésével felmerült költség nem számolható el bűnügyi költségként,

- e) a tanú és a terhelt megtagadhatja a vallomást olyan adatra nézve, amelynek ismeretében az új személyazonosságára, az új lakóhelyére, illetőleg tartózkodási helyére lehet következtetni.

A SZAKVÉLEMÉNY

A szakértő alkalmazása: Ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni.

Szakértő alkalmazása kötelező, ha

- a) a bizonyítandó tény, illetőleg az eldöntendő kérdés személy kóros elmeállapota, illetőleg kábítószerfüggősége,
- b) a bizonyítandó tény, illetőleg az eldöntendő kérdés kényszergyógykezelés szükségessége,
- c) a személyazonosítást biológiai vizsgálattal végzik,
- d) elhalt személy kihantolására kerül sor.

Szakértőt a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság alkalmazhat. A szakértő alkalmazása kirendeléssel történik.

A szakértő kirendeléséről szóló határozatnak meg kell jelölnie

- a) a szakértői vizsgálat tárgyát és azokat a kérdéseket, amelyekre a szakértőnek választ kell adnia,
- b) a szakértő részére átadandó iratokat és tárgyakat, ha az átadás nem lehetséges, az iratok és a tárgyak megtekintésének helyét és idejét,
- c) a szakvélemény előterjesztésének határidejét.

Ha a szakvélemény elkészítéséhez sürgős részvizsgálatra van szükség, e vizsgálat kirendelő határozat nélkül, az ügyész vagy a nyomozó hatóság szóbeli rendelkezése alapján is elvégezhető. Rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni. Ha a vizsgálat jellege szükségessé teszi, több szakértő is kirendelhető. Ez úgy is történhet, hogy a kirendelés csak a szakértői csoport vezetőjét jelöli ki, és feljogosítja őt arra, hogy a többi szakértőt bevonja. A halál oka és körülményei, valamint az elmeállapot vizsgálatánál két szakértőt kell alkalmazni. Jogszabály más esetben is kötelezővé teheti több szakértő alkalmazását.

A szakértő

A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértőt, illetőleg szakvélemény adására feljogosított gazdasági társaságot (a továbbiakban: gazdasági társaság), szakértői intézményt, vagy külön jogszabályban meghatározott állami szervet, intézményt, szervezetet (a továbbiakban: szervezet), ha ez nem lehetséges, kellő szakértelemmel rendelkező személyt vagy intézményt (a továbbiakban: eseti szakértő) rendelhet ki szakértőként. Külön jogszabály meghatározhatja azokat a szakkérdéseket, amelyekben meghatározott intézmény vagy szakértői testület jogosult véleményt adni. Intézmény vagy testület kirendelése esetén annak vezetője jelöli ki az eljáró szakértőt.

A szakértő kirendeléséről a kirendelő határozat keltétől számított nyolc napon belül a kirendelő tájékoztatja a terheltet, a védőt, a sértettet, és – ha a szakértőt a bíróság rendelte ki – az ügyészt. A gazdasági társaság, a szakértői intézmény, a szervezet, illetve a szakértői testület vezetője a kirendelő határozat kézbesítésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja a kirendelőt az eljáró szakértő személyéről. E közlés kézbesítésétől számított nyolc napon belül a kirendelő tájékoztatja a (3) bekezdésben írt személyeket és szervezeteket a tájékoztatás tartalmáról.

A szakértő kizárása

Szakértőként nem járhat el,

- a) aki az ügyben mint terhelt, védő, továbbá mint sértett, feljelentő vagy mint ezek képviselője vesz, vagy vett részt, valamint ezek hozzátartozója,
- b) aki az ügyben mint bíró, ügyész vagy nyomozó hatóság tagja járt vagy jár el, ezek hozzátartozója, valamint az ügyben eljáró bírósággal, ügyészséggel, nyomozó hatósággal alkalmazotti vagy szolgálati viszonyban lévő személy,
- c) aki az ügyben tanúként vesz, vagy vett részt,
- d) a halál oka és körülményei vizsgálatánál továbbá a kihantolásnál az az orvos, aki a meghalt személyt közvetlenül a halála előtt gyógykezelt, illetve aki megállapította a halál beálltát,
- e) a szakértői intézmény és a szervezet szakértője, valamint a szakértői testület tagja, ha az a) pontban meghatározott kizáró ok a szakértői intézmény, a szervezet vagy a szakértői testület vezetőjével szemben áll fenn,
- f) a gazdasági társaság tagja, ha az a) pontban meghatározott kizáró ok a gazdasági társaság vezetőjével, vezető tisztségviselőjével szemben áll fenn, illetve, aki olyan gazdasági társaság tagja vagy alkalmazottja, amelynek tagja vagy alkalmazottja az ügyben már korábban eljár,
- g) akit az ügyben szaktanácsadóként vettek igénybe,
- h) akitől elfogulatlan szakvélemény egyéb okból nem várható.

Nem minősül a nyomozó hatósággal hivatásos szolgálati viszonyban álló személynek az, aki a rá vonatkozó jogszabályok alapján nem a nyomozó hatóság állományában teljesít szolgálatot.

A szakértő a vele szemben felmerült kizárási okot köteles a kirendelőnek haladéktalanul bejelenteni. Gazdasági társaság, szakértői intézmény, szervezet, illetve szakértői testület kirendelése esetén a bejelentést a kirendelt társaság vagy szerv vezetője útján kell megtenni. A szakértő kizárásáról az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság határoz, amely előtt az eljárás folyik. A Be. 83–84. § rendelkezései a szakértőre értelemszerűen irányadók.

Szakértői vizsgálat

A szakértő köteles az ügyben közreműködni, és szakvéleményt adni. A szakértőt a kirendelés alól az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyik, fontos okból határozattal felmentheti. A szakértő – gazdasági társaság, szakértői intézmény, szervezet, illetve szakértői testület kirendelése esetén, annak vezetője útján – a kirendelőt értesíti, ha

- a) a szakkérdés nem tartozik a szakértő szakismereteinek körébe,
- b) a szakkérdésben külön jogszabály alapján meghatározott intézmény vagy testület jogosult szakvéleményt adni,
- c) a szakértői tevékenység ellátásában fontos ok akadályozza, így különösen, ha a tevékenység zavartalan ellátásának vagy a részvizsgálatok elvégzésének a feltételei nincsenek meg.

A szakértő szakértői vizsgálat alapján ad véleményt. A szakértő a vizsgálatot a tudomány állásának és a korszerű szakmai ismereteknek megfelelő eszközök, eljárások és módszerek felhasználásával köteles elvégezni. A szakértő köteles és jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a feladatának teljesítéséhez szükségesek, e célból az ügy iratait megtekintheti, az eljárási cselekményeknél jelen lehet, a terhelttől, a sértettől, a tanúktól és az eljárásba bevont többi szakértőtől felvilágosítást kérhet. Ha ez a feladatának teljesítéséhez szükséges, a kirendelőtől újabb adatokat, iratokat és felvilágosítást kérhet. A szakértő a kirendelő felhatalmazása alapján a neki át nem adott tárgyat megtekintheti, megvizsgálhatja, mintavételt végezhet. A szakértő a vizsgálat során személyt vizsgálhat meg, hozzá kérdéseket intézhet, tárgyakat megtekinthet és vizsgálhat. Ha a szakértő olyan tárgyat vizsgál meg, amely a vizsgálat folytán megváltozik vagy megsemmisül, annak egy részét lehetőleg az eredeti állapotban úgy kell megőriznie, hogy az azonosság, illetőleg a származás megállapítható legyen.

A kirendelő meghatározhatja azokat a vizsgálatokat, amelyeket a szakértőnek a kirendelő jelenlétében kell elvégezni. A szakértő értesíteni köteles a kirendelőt, ha annak a hatáskörébe tartozó intézkedés vagy eljárási cselekmény elvégzése szükséges.

A szakértő a szakértői vizsgálatért, a szakvélemény elkészítéséért, valamint a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság előtt idézésre történt megjelenésért díjazásra, továbbá az eljárásával felmerült és igazolt készkiadásának megtérítésére jogosult. A szakértő díját a kirendelő, illetőleg az a bíróság, ügyész vagy nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyik, a szakértő által benyújtott díjjegyzék alapul vételével a szakvélemény beérkezését, illetőleg a szakértő meghallgatása esetén a meghallgatást követően, de legkésőbb harminc napon belül határozattal állapítja meg. A szakértői díjat megállapító határozat ellen külön jogorvoslatnak van helye.

Közreműködési kötelezettség a szakértő eljárása során

A megvizsgálandó személy testének sérthetlenségét érintő szakértői vizsgálat csak a kirendelő külön rendelkezése alapján végezhető. A terhelt és a sértett köteles a szakértői vizsgálatnak, illetve beavatkozásnak magát alávetni, kivéve a műtétet és a műtétnek minősülő vizsgálati eljárást. A sértett köteles a szakértői vizsgálat elvégzését egyéb módon (pl. adatszolgáltatással) is elősegíteni. A kirendelő külön rendelkezése alapján a terhelt, a sértett, valamint a szemletárgy birtokosa tűrni köteles, hogy a birtokában lévő dolgot a szakértő – akár az állag sérelmével vagy a dolog megsemmisülésével járó – vizsgálatnak vesse alá.

A szakértői vizsgálatból okozott kárért – külön jogszabály szerint – kártalanításnak van helye. Ha a terhelt a közreműködési kötelezettségét nem teljesíti, vele szemben elővezetésnek és kényszer alkalmazásának van helye. Ha a sértett szegi meg a közreműködési kötelezettségét, elővezethető, valamint rendbírsággal sújtható.

Az elmeállapot megfigyelése

Ha a szakvélemény szerint a terhelt elmeállapotának hosszabb szakértői megfigyelése szükséges, a bíróság – a vádirat benyújtásáig az ügyész indítványára – a terhelt elmeállapotának megfigyelését rendeli el. A fogva levő terheltet igazságügyi megfigyelő és elmeorvosintézetbe, a szabadlábon levő terheltet a jogszabályban meghatározott pszichiátriai fekvőbeteg-intézetbe kell beutalni. A megfigyelés egy hónapig tarthat, ezt a határidőt a bíróság a megfigyelést végző intézet véleménye alapján egy hónappal meghosszabbíthatja.

Az elmeállapot megfigyelésének elrendelése miatt bejelentett jogorvoslatnak nincs halasztó hatálya, kivéve, ha a terhelt szabadlábon van. A szabadlábon levő terhelt elmeállapotának megfigyelése során a terhelt személyes szabadsága az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerint korlátozható. Ha a terhelt az elmeállapot megfigyelése alól kivonja magát, a pszichiátriai intézet erről haladéktalanul értesíti az elmeállapot megfigyelését elrendelő bíróságot.

A szakvélemény előterjesztése

A szakértő a szakvéleményt szóban előadja, vagy a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság által kitűzött határidőn belül írásban terjeszti elő.

A szakvélemény magában foglalja

- a) a vizsgálat tárgyára, a vizsgálati eljárásokra és eszközökre, a vizsgálat tárgyában bekövetkezett változásokra vonatkozó adatokat (lelet),
- b) a vizsgálat módszerének rövid ismertetését,
- c) a szakmai megállapítások összefoglalását (szakmai ténymegállapítás),
- d) a szakmai ténymegállapításból levont következtetéseket, ennek keretében a feltett kérdésekre adott válaszokat (vélemény).

A szakértő a szakvéleményt a saját nevében adja. Ha a vizsgálatban több szakértő működött közre, a véleményben fel kell tüntetni, hogy melyik szakértő milyen vizsgálatot végzett. Ha több szakértő azonos véleményre jut, a szakvéleményt közösen is előterjeszthetik (együttes szakvélemény). Több szakterülethez tartozó szakkérdésben a szakértők a szakvéleményüket egyesíthetik (egyesített szakvélemény). Az írásbeli szakvéleményt a szakértőnek alá kell írnia.

A szakértőt – ha a megidézésére nincs szükség – a további eljárási cselekményekről csak akkor kell értesíteni, ha ezt az írásbeli szakvélemény előterjesztésével egyidejűleg kéri. Erről a szakértőt a kirendeléséről szóló határozatban tájékoztatni kell.

A terhelt, a tanú, illetőleg a sértett kérelmére elrendelhető, hogy a reá vonatkozó szakvélemény (2) bekezdés a) pontja szerinti részét zártan kezeljék. Ilyen kérelmet a terhelt védője és a tanú érdekében eljáró ügyvéd is előterjeszthet. A terheltnek, a tanúnak, illetőleg a sértettnek az eljárás alapjául szolgáló cselekményre vonatkozó, a szakvélemény (2) bekezdés a) pontja szerinti részét képező, a szakértő előtt tett nyilatkozata bizonyítási eszközként nem használható fel. Ha a szakvélemény hiányos, homályos, önmagával ellentétben álló vagy az egyébként szükséges, a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság felhívására a szakértő köteles a kért felvilágosítást megadni, illetve a szakvéleményt kiegészíteni.

A szakértő meghallgatása

A szakvélemény szóbeli előadása előtt meg kell állapítani a szakértő személyazonosságát, és tisztázni kell, hogy nincs-e vele szemben kizáró ok. A szakértőt figyelmeztetni kell a hamis szakvélemény adásának következményeire. A figyelmeztetést, valamint a szakértőnek a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni. A szakvélemény előadása után a szakértőhöz kérdéseket lehet intézni.

Más szakértő alkalmazása

Ha a szakértőtől kért felvilágosítás vagy a szakvélemény kiegészítése nem vezetett eredményre, vagy egyéb okból szükséges, más szakértőt kell kirendelni. A terhelt és a védő a nyomozás során indítványozhatja más szakértő kirendelését. A kirendelésről az ügyész határoz. Ha kényszergyógykezelésről kell határozni, a terhelt, a törvényes képviselője vagy a házastársa, illetőleg élettársa vagy a védő indítványára más szakértőt is ki kell rendelni.

Ha az ügyész vagy a nyomozó hatóság a nyomozás során szakértőt rendelt ki, és a vádlott vagy a védő a vádirat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül indítványozza [263. § (2) bek.], a bíróságnak ugyanazon tényre más szakértőt is ki kell rendelnie. E rendelkezés alkalmazásának nincs helye, ha az ügyben a bíróság is kirendelt szakértőt, vagy a terhelt, illetve a védő által felkért személy (gazdasági társaság, szakértői intézmény, szervezet, szakértői testület) szakértőként való bevonását a bíróság, illetőleg az ügyész engedélyezte. Ha ugyanazon bizonyítandó tényre ugyanazon vizsgálati anyag alapulvételével készített szakvélemények között az ügy eldöntése szempontjából lényeges szakkérdésben olyan eltérés van, amely a szakértőktől kért felvilágosítással, a szakvélemény kiegészítésével vagy a szakértők egymás jelenlétében való meghallgatásával (125. §) nem tisztázható, a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság hivatalból vagy indítványra újabb szakvélemény beszerzését rendelheti el.

A szakértői kötelezettség megszegésének következményei

Ha a szakértő a közreműködést vagy a véleménynyilvánítást a megtagadás következményeire történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja, rendbírsággal sújtható, és az okozott költség megfizetésére kötelezhető. A szakértőt akkor is rendbírsággal lehet sújtani, ha a szakvélemény előterjesztésével indokolatlanul késlekedik. Ha a szakvélemény előterjesztésével a kirendelt társaság vagy szervezet vezetője által kijelölt szakértő indokolatlanul késlekedik, a rendbírság kiszabásának, illetve az okozott költség megfizetésére kötelezésnek a kirendelt gazdasági társasággal, szakértői intézménnyel, szervezettel, vagy szakértői testülettel szemben van helye.

Ha a szakértő a mentességére hivatkozva tagadja meg a véleményadást, az ennek helyét nem adó határozat elleni jogorvoslat elbírálásáig nem kötelezhető közreműködésre.

A tolmács

Ha nem magyar anyanyelvű személy az eljárás során az anyanyelvét, – törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben – regionális vagy kisebbségi nyelvét kívánja használni, tolmácsot kell igénybe venni. Ha az anyanyelv használata aránytalan nehézségbe ütközne, a magyar nyelvet nem ismerő személy által ismertként megjelölt más nyelv használatát kell tolmács útján biztosítani. Ha a kihallgatandó személy süket vagy néma, általában tolmács igénybevételével vagy írásbeli érintkezés útján kell kihallgatni.

A szakértőre vonatkozó rendelkezései a tolmácsra is irányadók azzal, hogy a külön jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő személy vehető igénybe tolmácsként; ha ez nem lehetséges, a kellő nyelvismerettel rendelkező más személy (eseti tolmács) is kirendelhető. Tolmácson a szakfordítót is érteni kell.

Pártfogó felügyelői vélemény

A bíróság és az ügyész a büntetés vagy intézkedés alkalmazása, illetőleg a vádemelés elhalasztása vagy a közvetítői eljárásra utalás előtt pártfogó felügyelői véleményt beszerzését rendelheti el. A pártfogó felügyelői véleményt beszerzését törvény kötelezővé teheti. A pártfogói felügyelői véleményt a pártfogó felügyelő készíti el.

A pártfogó felügyelői vélemény a terhelt személyiségét és életviszonyait jellemző tényeket és körülményeket – így különösen családi körülményeit, egészségi állapotát, esetleges káros szenvedélyeit, lakhatási körülményeit, iskolai végzettségét, szaktudását, munkahelyét, ennek hiányában a foglalkoztatására vonatkozó adatokat, jövedelmi, vagyoni viszonyait – írja le, továbbá bemutatja a feltárt tények, körülmények és a bűncselekmény elkövetése között fennálló kapcsolatot.

A pártfogó felügyelő a véleményben tájékoztatást ad a terhelt adottságainak megfelelő munkalehetőségről, egészségügyi, illetőleg szociális intézményi ellátási lehetőségről, és javaslatot tehet a terhelttel szemben egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére. Ha a bíróság vagy az ügyész úgy rendelkezik, a pártfogó felügyelői véleményben ki kell térni arra, hogy a terhelt a kilátásba helyezett magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését vállalja-e és képes-e teljesíteni, valamint arra, hogy a sértett hozzájárul-e a részére adandó jóvátételhez.

A pártfogó köteles és jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a pártfogó felügyelői vélemény elkészítéséhez szükségesek, e célból az ügy iratait megismerheti, a terhelttől, a sértettől, a tanúktól és az eljárásba bevont más személyektől felvilágosítást kérhet. Ha ez feladatának teljesítéséhez szükséges, az ügyésztől vagy a bíróságtól újabb adatokat, iratokat és felvilágosítást kérhet.

A törvénynek a szakértőre vonatkozó rendelkezései a pártfogó felügyelői véleményt készítő pártfogóra is irányadók azzal, hogy a Be. 105. § (6) és (7) bekezdése, a 106–107. §, és a 111–113. § a pártfogóra nem alkalmazhatók.

A tárgyi bizonyítási eszköz

Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan tárgy (dolog), amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az, amely a bűncselekmény elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető nyomait hordozza, vagy a bűncselekmény elkövetése útján jött létre, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amelyre a bűncselekményt elkövették.

A törvény alkalmazásában tárgyi bizonyítási eszköz az irat, a rajz és minden olyan tárgy, amely műszaki, vegyi vagy más eljárással adatokat rögzít. Ahol e törvény iratról rendelkezik, ezen az adatot rögzítő tárgyat is érteni kell.

Az okirat

Okirat az a bizonyítási eszköz, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas. Az okiratra vonatkozó rendelkezések irányadók az okiratból készült kivonatra és az olyan tárgyra is, amely valamely tény, adat valóságának, esemény megtörténtének, vagy nyilatkozat megtételének igazolása céljából a Be. 115. § (2) bekezdésében megjelölt módon készült. Ez a rendelkezés nem alkalmazható Be. a 151. § (2) bekezdésében felsorolt dolgokra.

A TERHELT VALLOMÁSA

A terhelt kihallgatása előtt meg kell állapítani a személyazonosságát, ennek érdekében meg kell kérdezni a terhelt nevét, születési nevét, korábbi nevét, születési idejét és helyét, anyja nevét, lakóhelyének és tartózkodási helyének lakcímét, a személyazonosító okmánya számát és az állampolgárságát. Ezekre a kérdésekre a terhelt akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástételt megtagadja.

A terheltet a kihallgatásának megkezdésekor figyelmeztetni kell arra, hogy nem köteles vallomást tenni, a vallomás tételét, illetőleg az egyes kérdésekre történő válaszadást a kihallgatás folyamán bármikor megtagadhatja, de bármikor dönthet úgy, hogy vallomást tesz, akkor is, ha korábban a vallomástételt megtagadta. Figyelmeztetni kell arra is, hogy amit mond, illetőleg rendelkezésre bocsát, bizonyítékként felhasználható. A figyelmeztetést, valamint a terheltnek a figyelmeztetésre adott válaszát szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni. A figyelmeztetés és a figyelmeztetésre adott válasz szó szerinti jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

A terhelt kihallgatása a foglalkozására, munkahelyére, iskolai végzettségére, családi, kereseti és vagyoni körülményeire, továbbá a korábbi büntetésére és az eljárás tárgyától függően a katonai rendfokozatára és a kitüntetéseire vonatkozó kérdésekkel kezdődik. Ezt követi a terhelt részletes kihallgatása.

Ha a terhelt a vallomás tételét megtagadja, figyelmeztetni kell arra, hogy ez az eljárás folytatását nem akadályozza. Ha a terhelt vallomást tesz, figyelmeztetni kell, hogy a vallomásában mást bűncselekmény elkövetésével hamisan nem vádolhat. Arra a bűncselekményre nézve, amelyre a terhelt a vallomás tételét megtagadta, a terhelthez további kérdések nem intézhetők, és a terhelt a többi terhelttel, illetőleg a tanúkkal nem szembesíthető, kivéve, ha előtte úgy dönt, hogy vallomást tesz. A vallomás tételének megtagadása nem érinti a terhelt kérdezési, észrevételezési és indítványtételi jogát.

Ha a terhelt vallomást kíván tenni, a vallomástétel lehetőségét biztosítani kell.

A terheltnek módot kell adni arra, hogy a vallomását összefüggően előadhassa, ezt követően kérdések intézhetők hozzá. Ha a terhelt vallomása a korábbi vallomásától eltér, ennek okát tisztázni kell. A terhelt beismerése esetén – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – meg kell szerezni az egyéb bizonyítékokat is. A terhelteket egyenként kell kihallgatni. A terhelt a vallomását saját kezűleg vagy más módon leírhatja, ezt az iratokhoz kell csatolni.

A BIZONYÍTÁSI ELJÁRÁSOK

A szemle

Szemlét a bíróság, illetőleg az ügyész rendel el, és tart, ha a bizonyítandó tény felderítéséhez vagy megállapításához személy, tárgy vagy helyszín megtekintése, illetőleg tárgy vagy helyszín megfigyelése szükséges. A szemlénél – ha szükséges – szakértőt is lehet alkalmazni.

A szemle alkalmával a bizonyítás szempontjából jelentős körülményeket részletesen rögzíteni kell. A szemlén fel kell kutatni és össze kell gyűjteni a tárgyi bizonyítási eszközöket, és gondoskodni kell a megfelelő módon történő megőrzésükről. A szemle tárgyáról, ha lehetséges és szükséges, kép- vagy hangfelvételt, illetve képet és hangot egyidejűleg rögzítő felvételt, rajzot vagy vázlatot kell készíteni, és azt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni. Ha a szemle tárgyát egyáltalán nem, vagy csak jelentős nehézség, illetve költség árán lehetne a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság elé vinni, a szemlét a helyszínen kell megtartani.

A helyszíni kihallgatás

A bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság a helyszínen hallgatja ki a terheltet és a tanút, ha az addigi kihallgatás után is szükséges, hogy a bűncselekmény helyszínén nyilatkozzék, és mutassa meg az elkövetés helyét, a bűncselekménnyel összefüggő más helyet, tárgyi bizonyítási eszközt vagy a cselekmény lefolyását.

A helyszíni kihallgatás előtt a terheltet, illetőleg a tanút ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses helyet, cselekményt vagy tárgyi bizonyítási eszközt milyen körülmények között észlelte, és miről ismerné fel.

A bizonyítási kísérlet

A bíróság, illetőleg az ügyész bizonyítási kísérletet rendel el és tart, ha azt kell megállapítani vagy ellenőrizni, hogy valamely esemény vagy jelenség meghatározott helyen, időben, módon, illetőleg körülmények között megtörténhetett-e. A bizonyítási kísérletet lehetőleg ugyanolyan körülmények között kell lefolytatni mint ahogyan a vizsgált esemény vagy jelenség megtörtént, illetőleg megtörténhetett.

A felismerésre bemutatás

A bíróság, illetőleg az ügyész felismerésre bemutatást rendel el és tart, ha az személy vagy tárgy felismerése céljából szükséges. A terheltnek vagy a tanúnak felismerésre legalább három személyt vagy tárgyat kell bemutatni. A terheltnek vagy a tanúnak – ha más lehetőség nem áll rendelkezésre – felismerésre személy vagy tárgy fényképen, illetőleg más adathordozón rögzített kép-, illetőleg hangfelvétele is bemutatható. A felismerésre bemutatás előtt azt, akitől a felismerés várható, részletesen ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses személyt vagy tárgyat milyen körülmények között észlelte, milyen kapcsolata van vele, milyen ismertetőjeleiről tud.

Személyek bemutatása esetén az ügytől független és a felismerést végző által nem ismert, továbbá a kérdéses személlyel a fő ismertetőjegyekben megegyező tulajdonságú – így különösen vele azonos nemű, hasonló korú, testalkatú, bőrszínű, ápoltságú és öltözetű – személyeket kell a kérdéses személlyel egy csoportba állítani. Tárgyak bemutatása esetén a kérdéses tárgyat hasonló tárgyak között kell elhelyezni. A kérdéses személynek vagy tárgynak a csoporton belüli elhelyezkedése a többitől jelentősen nem térhet el, és nem lehet feltűnő. A bemutatást több felismerő személy esetében is külön-külön, egymás távollétében kell végezni.

Ha a tanú védelme szükségessé teszi, a felismerésre bemutatást úgy kell végezni, hogy a felismerésre bemutatott a tanút ne ismerhesse fel, illetőleg ne észlelhesse. Ha a tanú személyi adatainak zárt kezelését rendelték el, erről a felismerésre bemutatásnál is gondoskodni kell.

A bizonyítási kísérletre és a felismerésre bemutatásra a szemle szabályait értelemszerűen alkalmazni kell. A bíróság, illetőleg az ügyész a szemle, a bizonyítási kísérlet és a felismerésre bemutatás tartásához a nyomozó hatóságot is igénybe veheti. A nyomozó hatóság a bíróság utasításait határidőre teljesíti.

A szemlét, a bizonyítási kísérletet és a felismerésre bemutatást – ha az ügyész másképp nem rendelkezik – a nyomozó hatóság is elrendelheti, és tarthatja. A terhelt, a tanú, a sértett és más személy a szemlének, a bizonyítási kísérletnek és a felismerésre bemutatásnak köteles magát alávetni, a birtokában levő tárgyat a szemle, a bizonyítási kísérlet, illetőleg a felismerésre bemutatás céljából köteles rendelkezésre bocsátani. E kötelezettségek teljesítésére a terhelt kényszeríthető, a sértett és más személy pedig rendbírósággal sújtható.

A szemle, a bizonyítási kísérlet és a felismerésre bemutatás lefolyását rendszerint kép- vagy hangfelvevővel vagy egyéb berendezéssel rögzíteni kell. A rögzített kép- vagy hangfelvételt az iratokhoz kell csatolni; az az eredeti célon kívül más célra nem használható fel.

A szembesítés

Ha a terhelt, a tanúk, illetőleg a terhelt és a tanú vallomásai egymással ellentétesek, az ellentétet szükség esetén szembesítéssel lehet tisztázni. A szembesítettek a vallomásukat egymással élőszóban közlik; megengedhető, hogy egymásnak kérdéseket tegyenek fel. Ha a tanú vagy a terhelt védelme ezt szükségessé teszi, a tanú, illetőleg a terhelt szembesítését mellőzni kell. A tizenegyedik életévét be nem töltött személyt akkor lehet szembesíteni, ha a szembesítés a kiskorúban nem kelt félelmet.

A szakértők párhuzamos meghallgatása

Ha a szakértők véleménye eltér, az eltérést a szakértők egymás jelenlétében való meghallgatásával lehet tisztázni.

A KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEK

AZ ŐRIZETBE VÉTEL

Az őrizetbe vétel a terhelt személyi szabadságának átmeneti elvonása. Az őrizetbe vétel szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja – különösen tettenérés – esetén rendelhető el, feltéve, hogy a terhelt előzetes letartóztatása valószínűsíthető. Az őrizetbe vétel elrendelhető abban az esetben is, ha a 281. § (6) bekezdésében meghatározott feltételek fennállnak (tárgyalási őrizet).

Az őrizet **legfeljebb hetvenkét óráig tarthat**. Ennek elteltével a terheltet – ha a bíróság az előzetes letartóztatását nem rendelte el – szabadon kell bocsátani. Ugyanazon bűncselekmény miatt – ha a körülmények nem változtak – az őrizetbe vétel újra nem rendelhető el.

A terheltnek az őrizetbe vétel elrendelését megelőző hatósági fogva tartását az őrizet tartamába be kell számítani. Az őrizetbe vétel elrendeléséről és megszüntetéséről a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság határoz. Ha az őrizetbe vételt a nyomozó hatóság rendelte el, erről az ügyészt huszonnégy órán belül értesíti.

A bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni; ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni.

Az őrizetbe vétel elrendeléséről és a fogva tartás helyéről huszonnégy órán belül értesíteni kell a terhelt által megjelölt hozzátartozót; ennek hiányában a terhelt által megjelölt más személy is értesíthető. A terhelt felügyelet nélkül maradó kiskorú gyermekét, illetőleg az általa gondozott más személyt gondozás céljából a hozzátartozójának, illetőleg az arra alkalmas intézménynek kell átadni. A kiskorú elhelyezéséről a gyámhatóság útján kell gondoskodni, a terhelt által gondozott más személy esetében a helyi önkormányzat jegyzőjét kell értesíteni. Intézkedni kell a terhelt felügyelet nélkül maradó vagyonának és lakásának biztonságba helyezéséről is. A katona [Btk. 122. § (1) bek.] őrizetbe vételéről az elöljáróját is értesíteni kell.

AZ ELŐZETES LETARTÓZTATÁS

Az előzetes letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt.

Az előzetes letartóztatás feltétele

A terhelt előzetes letartóztatásának szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban, és akkor van helye, ha

- a) megszökött, a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság elől elrejtőzött, vagy szökést kísérelt meg, illetőleg az eljárás során ellene újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt eljárás indult,

- b) szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható,
- c) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén, különösen a tanúk befolyásolásával vagy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz, okirat megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével megghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást,
- d) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.

Az előzetes letartóztatás elrendelése

Az előzetes letartóztatás elrendeléséről a vádirat benyújtásáig az ügyész indítványára a bíróság határoz. A bíróság előzetes letartóztatás helyett lakhelyelhagyási tilalmat, házi őrizetet vagy távortartást is elrendelhet. Ha a büntetőeljárásnak magánindítványra van helye, az előzetes letartóztatás a magánindítvány előterjesztése előtt nem rendelhető el.

Az előzetes letartóztatás tartama

A vádirat benyújtása előtt elrendelt előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb egy hónapig tart. Az előzetes letartóztatást a nyomozási bíró alkalmanként legfeljebb három hónappal, összesen legfeljebb az előzetes letartóztatás elrendelésétől számított egy év elteltéig meghosszabbíthatja. Ezt követően az előzetes letartóztatást a megyei bíróság egyesbíróként eljárva, a nyomozási bíró eljárására vonatkozó szabályok szerint, alkalmanként legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja.

A vádirat benyújtása előtt az előzetes letartóztatás meghosszabbítása iránt az ügyész az előzetes letartóztatás határidejének lejártá előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak. A nyomozási bíró határozata ellen bejelentett fellebbezést a megyei bíróság másodfokú tanácsa, a megyei bíróság egyesbíróként hozott határozata elleni fellebbezést az ítéltábla tanácsa bírálja el.

Az előzetes letartóztatás megszűnik,

- a) ha annak tartama az egy évet eléri, és a terhelttel szemben három évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás,
- b) ha annak tartama a két évet eléri, és a terhelttel szemben öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás,
- c) ha annak tartama a négy évet eléri, és a terhelttel szemben tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás,
- d) ha annak tartama – az a)–c) pont alá nem tartozó esetekben – a három évet eléri,

- kivéve az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás esetét, továbbá ha az ügyben harmadfokú bírósági eljárás vagy hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.

Ha a terhelt az előzetes letartóztatás megszűnését követően elrendelt lakhelyelhagyási tilalom, illetőleg házi őrizet szabályait megszegi, az előzetes letartóztatása ismét elrendelhető. Ekkor az előzetes letartóztatás tartamát az előzetes letartóztatás ismételt elrendelésének napjától kell számítani. A nyomozó hatóság előzetes letartóztatás indítványozása iránti előterjesztésének részletesen tartalmaznia kell azokat a körülményeket, amelyek a Be. 129. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek valamelyikének fennállását megalapozzák.

Az előzetes letartóztatás végrehajtása

Az előzetes letartóztatást **büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani**. Ha ezt a nyomozási cselekmények elvégzése indokoltá teszi, az ügyész akként rendelkezhet, hogy az előzetes letartóztatás **legfeljebb harmincnapi időtartamban rendőrségi fogdában is végrehajtható**. Ezt az időtartamot követően a gyanúsított rendőrségi fogdán történő elhelyezéséről – további harmincnapi időtartamra – az ügyész indítványára a bíróság határoz. A gyanúsított rendőrségi fogdán történő elhelyezése tárgyában hozott határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Az előzetes letartóztatásban lévő terhelt eljárási jogainak gyakorlásában nem korlátozható. Biztosítani kell, hogy a terhelt a védőjével – és külföldi esetén államának konzuli képviselőjével – érintkezhesen. Az előzetes letartóztatásban lévő terhelt csak olyan korlátozásnak vethető alá, amely a büntetőeljárás jellegéből következik, vagy amelyet a letartóztatást foganatosító intézet rendeje szükségessé tesz.

Ha bizonyítható, hogy a terhelt az előzetes letartóztatásának foganatba vételét követően a védőjével való kapcsolattartás felhasználásával

- a) szökést készít elő,
 - b) a tanúk befolyásolásával vagy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz, okirat megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével az eljárás megghiúsítására törekszik, illetőleg
 - c) újabb, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetésére hív fel,
- a bíróság – a vádirat benyújtásáig az ügyész indítványára – a védőt az eljárásból kizárhatja.

A lakhelyelhagyási tilalom

A lakhelyelhagyási tilalom a terhelt mozgási szabadságát és a lakóhely szabad megválasztásának jogát korlátozza; a lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt álló a meghatározott területet, körzetet engedély nélkül nem hagyhatja el, a tartózkodási helyét, illetőleg a lakóhelyét nem változtathatja meg. A lakhelyelhagyási tilalom akkor rendelhető el, ha a bűncselekmény jellegére, a terhelt személyi és családi körülményeire – különösen az egészségi állapotára, idős korára – vagy az eljárás során tanúsított magatartására tekintettel az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatók.

A lakhelyelhagyási tilalom elrendeléséről a bíróság határoz. A lakhelyelhagyási tilalmat elrendelő határozatában a bíróság előírhatja, hogy a terhelt meghatározott időközönként a rendőrségen jelentkezzék, és a lakhelyelhagyási tilalom célját biztosító más korlátozásokat is elrendelhet. A bíróság úgy rendelkezhet, hogy a lakhelyelhagyási tilalom előírásainak megtartását a rendőrség – a terhelt hozzájárulásával – a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizze. A lakhelyelhagyási tilalom előírásai megtartásának ellenőrzéséről külön jogszabály rendelkezik.

A lakhelyelhagyási tilalommal elrendelt korlátozások megtartását a rendőrség, a szolgálati viszonyának tartama alatt katonával szemben elrendelt lakhelyelhagyási tilalom rendelkezéseinek megtartását a parancsnok vagy akadályoztatása esetén más előljáró ellenőrzi.

A vádirat benyújtása előtt elrendelt lakhelyelhagyási tilalom az elsőfokú bíróság tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, az ezt követően elrendelt vagy fenntartott lakhelyelhagyási tilalom az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig, az elsőfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetőleg a másodfokú bíróság által elrendelt lakhelyelhagyási tilalom a másodfokú eljárás befejezéséig, a másodfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetőleg a harmadfokú bíróság által elrendelt lakhelyelhagyási tilalom az eljárás befejezéséig tart.

A házi őrizet

A házi őrizet a terhelt mozgási szabadságát és a tartózkodási helye szabad megválasztásának jogát korlátozza. Házi őrizet elrendelése esetén a bíróság által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a terhelt csak a bíróság határozatában meghatározott célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása vagy gyógykezelés céljából az ott írt időben és távolságra (úti célra) hagyhatja el.

A házi őrizet akkor rendelhető el, ha a bűncselekmény jellegére és a büntetőeljárás időtartamára, vagy a terhelt eljárás során tanúsított magatartására tekintettel az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatók. Házi őrizet elrendelése esetén a kényszerintézkedés elrendelésére, tartamára, illetőleg fenntartására, valamint megszüntetésére az előzetes letartóztatás elrendelésére, meghosszabbítására, illetőleg fenntartására, valamint megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

A bíróság úgy rendelkezhet, hogy a házi őrizet előírásainak megtartását a rendőrség – a terhelt hozzájárulásával – a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizze. A házi őrizet előírásai megtartásának ellenőrzéséről külön jogszabály rendelkezik. Katonával [Btk. 122. § (1) bek.] szemben szolgálati viszonyának tartama alatt házi őrizet nem rendelhető el.

Távoltartás

A távoltartás a terhelt szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza. A távoltartást a bíróság tízötlet hatvan napig terjedő időre rendelheti el.

A távoltartás hatálya alatt álló terhelt a bíróság határozatában megállapított szabályok szerint köteles

- a) a meghatározott lakást elhagyni, és onnan a bíróság által meghatározott ideig távol maradni,
- b) a meghatározott személytől, illetőleg e személy lakó- és munkahelyétől, az e személy által látogatott nevelési és nevelési-oktatási intézménytől, gyógykezelés céljából rendszeresen látogatott egészségügyi intézménytől, vallásgyakorlása során rendszeresen látogatott épülettől a bíróság által meghatározott ideig magát távol tartani,
- c) tartózkodni attól, hogy a meghatározott személlyel közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen.

Távoltartás a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén – feltéve, hogy a távoltartással elérni kívánt célok ezzel biztosíthatók – akkor rendelhető el, ha a terhelt előzetes letartóztatásának elrendelése nem szükséges, de – különösen a bűncselekmény jellegére, a terheltnek az eljárás előtt és az eljárás során tanúsított magatartására, valamint a terhelt és a sértett viszonyára tekintettel – megalapozottan feltehető, hogy a lakókörnyezetben hagyása esetén

- a) a sértett tanú befolyásolásával vagy megfélemlítésével megghiúsítaná, megnehezítené, vagy veszélyeztetné a bizonyítást, illetve
- b) a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy a sértett sérelmére újabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követne el.

Ha a büntetőeljárásnak magánindítványra van helye, a távoltartás a magánindítvány előterjesztése előtt nem rendelhető el. A távoltartás elrendeléséről a bíróság határoz. A határozatban a bíróság előírhatja, hogy a terhelt meghatározott időközönként a távoltartás alapjául szolgáló büntetőeljárást folytató nyomozó hatóságnál jelentkezzék. Ha a bíróság a távoltartás elrendeléséről vagy módosításáról határoz, a határozatban az (1) bekezdés szerinti szabályokat úgy kell megállapítani, hogy azok ne tegyék lehetetlenné a terhelt azon jogainak gyakorlását, amely jogokat a sértett vonatkozásában az (1) bekezdés b) pontja érint.

A távoltartás elrendelését

- a) az ügyész,
- b) a magánvádló,
- c) a pótmagánvádló,
- d) a sértett,
- e) a cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes sértett törvényes képviselője, valamint
- f) a terhelttel közös háztartásban élő kiskorú személy törvényes képviselője

indítványozhatja.

Ha a terhelttel szemben távollattartást rendeltek el, az eljárást soron kívül kell folytatni. Ha a terhelt a lakhelyelhagyási tilalmat, illetőleg a házi őrizet szabályait megszegi, vagy az eljárási cselekményen idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy az akadály megszűnése után alapos okkal nyomban nem igazolja, őrizetbe vehető, továbbá házi őrizet esetén az előzetes letartóztatása, lakhelyelhagyási tilalom esetén a házi őrizete vagy az előzetes letartóztatása rendelhető el, illetőleg ha ez nem szükséges, rendbírsággal sújtható. Ha a terhelt a távollattartás szabályait szándékosan megszegi, és ezt utólag nem menti ki, előzetes letartóztatása rendelhető el, illetőleg ha ez nem szükséges, rendbírsággal sújtható.

AZ IDEIGLENES KÉNYSZERGYÓGYKEZELÉS

Az ideiglenes kényszergyógykezelés a kóros elmeállapotú terhelt személyi szabadságának bírói elvonása jogerős ítélet nélkül. Ideiglenes kényszergyógykezelésnek akkor van helye, ha megalapozottan lehet következtetni arra, hogy a terhelt kényszergyógykezelését kell elrendelni. Az ideiglenes kényszergyógykezelés elrendelésére az előzetes letartóztatás elrendelésére vonatkozó szabályok [Be.130. § (1) bek.] irányadók.

Ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, az ideiglenes kényszergyógykezelés elrendelésével egyidejűleg az előzetes letartóztatást meg kell szüntetni. Ha az előzetesen letartóztatott pszichiátriai kezelése szükséges, de ideiglenes kényszergyógykezelésének elrendelésére nincs alap, az előzetes letartóztatást – a bíróság rendelkezése alapján – igazságügyi megfigyelő és elmeorvosintézetben kell végrehajtani.

A vádirat benyújtása előtt elrendelt ideiglenes kényszergyógykezelés az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart. Ha az ideiglenes kényszergyógykezelés megkezdésétől hat hónap eltelt, és az ügyész még nem nyújtott be vádiratot, az ideiglenes kényszergyógykezelés indokoltságát a bíróság felülvizsgálja. A felülvizsgálat iránt az ügyész a határidő lejártá előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak.

Az ideiglenes kényszergyógykezelést igazságügyi megfigyelő és elmeorvosintézetben kell végrehajtani. Az ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtására a 135. § (3)–(4) bekezdése megfelelően irányadó. Az ideiglenesen kényszergyógykezelést a törvényes képviselőjével szóban ellenőrzés nélkül, ha pedig megalapozottan feltehető, hogy ezáltal az eljárást megghiúsítaná, ellenőrzés mellett érintkezhet.

Az ideiglenes kényszergyógykezelés megszűnik, ha a tartama lejárt, a nyomozást megszüntették, annak határideje lejárt, továbbá, ha az eljárást jogerősen befejezték. Az ideiglenes kényszergyógykezelést meg kell szüntetni, ha az elrendelésének oka megszűnt.

INTÉZKEDÉS A KÜLFÖLDRE UTAZÁSI TILALOM BIZTOSÍTÁSÁRA

Az őrizetbe vétel elrendelésekor a terhelt úti okmányát el kell venni. Ha a terhelt őrizetbe vétele úgy szűnt meg, hogy vele szemben előzetes letartóztatást, ideiglenes kényszergyógykezelést, lakhelyelhagyási tilalmat vagy házi őrizetet nem rendeltek el, a terhelt úti okmányát vissza kell adni.

Az előzetes letartóztatás, az ideiglenes kényszergyógykezelés, a lakhelyelhagyási tilalom és a házi őrizet elrendeléséről az úti okmány visszatartása érdekében az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyik, haladéktalanul értesíti az útlevélhatóságot a külön törvényben meghatározott külföldre utazási tilalom biztosítása érdekében. A kényszerintézkedések megszüntetéséről az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyik, haladéktalanul értesíti az útlevélhatóságot az úti okmány visszaadása és a külön törvényben meghatározott külföldre utazási tilalom feloldása érdekében.

A rendelkezéseket külföldi terhelt esetén is alkalmazni kell, azzal, hogy az értesítést az idegenrendészeti hatóságnak kell megküldeni.

AZ ÓVADÉK

Az óvadék a bíróság által meghatározott összeg, amely a terheltnek az eljárási cselekményeken való jelenlétét biztosítja. A bíróság a terhelt előzetes letartóztatását megszüntetheti, ha a bűncselekményre és a személyi körülményekre tekintettel az eljárási cselekményeknél a terhelt megjelenését az óvadék letétele valószínűvé teszi.

Óvadék megállapítását a terhelt vagy a védő az előzetes letartóztatásról döntésre jogosult bíróságnál indítványozhatja. Az óvadék megállapításának tárgyában – ha azt nem a tárgyaláson indítványozzák – a bíróság ülést tart, ezen az ügyészt, a terheltet és a védőt meghallgatja. Ha a védő az ülésen értesítés ellenére nem jelent meg, az ülés a védő távollétében is megtartható. A bíróság az óvadék összegét a terhelt személyi körülményeire és vagyoni helyzetére is figyelemmel állapítja meg. A bíróság a határozatban lakhelyelhagyási tilalmat, valamint házi őrizetet is elrendelhet. A bíróság az óvadék megállapításáról az előzetes letartóztatást elrendelő határozatában is rendelkezhet.

A terhelt előzetes letartóztatásának óvadék ellenében történő megszüntetése ellen kizárólag az ügyész és a pótmagánvádló élhet fellebbezéssel.

A bíróság által jogerősen megállapított óvadékot a bíróságon készpénzben kell letenni, vagy annak letételét külön jogszabályban meghatározott módon kell igazolni. Ennek megtörténte után a fogva lévő terheltet haladéktalanul szabadon kell bocsátani.

Az óvadék letételét követően szabadlábba helyezett terhelt előzetes letartóztatását a bíróság elrendelheti, ha

- a) a terhelt az eljárási cselekményen idézés ellenére nem jelent meg, és elmaradását előzetesen alapos okkal nem mentette ki, vagy az akadály megszűnése után nyomban alapos okkal nem igazolta,
- b) az óvadék letételét követően a terhelt előzetes letartóztatásának más oka merült fel.

Az óvadék összegét a terheltnek vissza kell adni, ha

- a) a bíróság az előzetes letartóztatását elrendelte,
- b) az ügyész a nyomozást megszüntette, illetőleg annak határideje lejárt, vagy az ügyész a vádemelést elhalasztotta,
- c) a bíróság az eljárást jogerős ítélettel vagy megszüntető határozattal befejezte.

Szabadságvesztés kiszabása esetében az óvadékot akkor lehet visszaadni, ha a büntetés letöltését a terhelt megkezdte. A terhelt elveszti a jogát az óvadék összegére, a bíróság az előzetes letartóztatását rendelte el.

A házkutatás

A házkutatás a ház, lakás, egyéb helyiség vagy azokhoz tartozó bekerített hely, továbbá az ott elhelyezett jármű átkutatása, illetőleg számítástechnikai rendszer vagy ilyen rendszer útján rögzített adatokat tartalmazó adathordozó átvizsgálása az eljárás eredményessége érdekében.

Házkutatásnak akkor van helye, ha megalapozottan feltehető, hogy az

- a) a bűncselekmény elkövetőjének kézre kerítésére,
- b) a bűncselekmény nyomainak felderítésére,
- c) bizonyítási eszköz, elkobozható vagy vagyonelkobzás alá eső dolog megtalálására

vezet.

Házkutatást a bíróság, az ügyész, illetőleg ha az ügyész másképp nem rendelkezik, a nyomozó hatóság rendel el, a bíróság és az ügyész a házkutatás végrehajtásához a nyomozó hatóságot igénybe veheti. A házkutatást elrendelő határozatban – ha ez lehetséges – meg kell jelölni azokat a bizonyítási eszközöket, elkobozható, vagy vagyonelkobzás alá eső dolgokat, amelyek megtalálása érdekében a házkutatás szükséges.

A házkutatást rendszerint az érintett jelenlétében kell elvégezni, a megkezdése előtt közölni kell vele a házkutatást elrendelő határozatot, és – ha a házkutatás meghatározott, illetőleg ismert bizonyítási eszköz vagy elkobozható dolog, illetőleg személy megtalálására irányul – fel kell őt szólítani, hogy a keresett dolgot adja elő, a számítástechnikai rendszeren vagy adathordozón tárolt adatot tegye hozzáférhetővé, illetőleg a személyt adja át. Ha az érintett a felszólításra a keresett dolgot előadja, a számítástechnikai rendszeren vagy adathordozón tárolt adatot hozzáférhetővé teszi, illetőleg a keresett személyt átadja, a házkutatás nem folytatható, kivéve, ha gyanú merül fel arra, hogy a házkutatás során más bizonyítási eszköz, elkobozható vagy vagyoneklobzás alá eső dolog is fellelhető.

Ha a házkutatáson az érintett, illetőleg a védője, képviselője vagy megbízott hozzátartozója nincs jelen, az érintett érdekeinek védelmére olyan személyt kell kirendelni, akiről alaposan feltehető, hogy a házkutatással érintett érdekeit megfelelően védi.

A közjegyzői vagy ügyvédi irodában, továbbá az egészségügyi intézményben tartandó házkutatást – ha az közjegyzői vagy ügyvédi tevékenységgel összefüggő hivatásbeli titkot, illetőleg egészségügyi adatot tartalmazó irat megtalálására irányul – a vádirat benyújtásáig a bíróság rendeli el. A házkutatás csak az ügyész jelenlétében végezhető.

A motozás

A motozás bizonyítási eszköz vagy elkobozható, illetőleg vagyoneklobzás alá eső dolog megtalálása céljából a terhelt és az olyan személy ruházatának és testének átvizsgálása, akiről megalapozottan feltehető, hogy bizonyítási eszközt vagy elkobozható, illetőleg olyan dolgot tart magánál, amely vagyoneklobzás alá eshet. A motozás során a motozás alá vont személy rendelkezése alatt álló jármű, csomag és más tárgy is átvizsgálható.

Motozást az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság rendeli el. Ha a motozást az ügyész rendeli el, végrehajtásához a nyomozó hatóságot veszi igénybe. Ha a motozás célja meghatározott dolog megtalálása, az érintettet előbb fel kell szólítani, hogy a keresett dolgot adja át, ha a felszólításra a keresett dolgot előadja, a motozástól el kell tekinteni.

Az érintett testének átvizsgálását csak a megmotozottal azonos nemű végezheti, és a motozásnál csak ilyen személy lehet jelen. E rendelkezés nem vonatkozik a motozásnál közreműködő orvosra. A motozásnál jelen lehet a motozás helyszínén tartózkodó, az érintett által megnevezett személy, kivéve az olyan személyt, akinek a jelenléte a nyomozás érdekeit veszélyezteti.

A lefoglalás

A lefoglalás a bizonyítás érdekében vagy az elkobzás, illetőleg a vagyoneklobzás biztosítására a dolognak a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság általi őrzésbe vétele vagy megőrzésének más módon történő biztosítása.

A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság elrendeli annak a dolognak – ideértve a nyomozó hatóság által saját segédanyagainak és eszközeinek a felhasználásával létrehozott dolgokat, azokat a dolgokat, amelyeket valamely tárgyról vagy tárgyból úgy különítenek el, hogy értéke nincs és önmagában hasznavehetetlen, és azokat a dolgokat is, amelyek gazdátlanok tekintendők –, illetőleg számítástechnikai rendszernek vagy ilyen rendszer útján rögzített adatokat tartalmazó adathordozónak a lefoglalását, amely

- a) bizonyítási eszköz,
- b) a törvény értelmében elkobozható vagy amelyre vagyoneklobzás rendelhető el.

A közjegyzői vagy ügyvédi irodában, továbbá az egészségügyi intézményben tartott – közjegyzői vagy ügyvédi tevékenységgel összefüggő hivatásbeli titkot, illetőleg egészségügyi adatot tartalmazó – iratok lefoglalását a bíróság rendeli el.

A címzettnek még nem kézbesített postai és hírközlési küldeménynek, valamint a sajtótermék szerkesztősége iratainak lefoglalását a vádirat benyújtásáig az ügyész, azt követően a bíróság rendeli el. A határozat meghozataláig csak a küldemény visszatartásának van helye. Ha a lefoglalást a bíróság, illetőleg az ügyész rendeli el, végrehajtásához a nyomozó hatóságot veheti igénybe.

Ha az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a lefoglalás elrendelésére nem jogosult, kése delmet nem tűrő esetben a dolgot őrzésbe veheti. Ebben az esetben a lefoglalás elrendelésére jogosult határozatát utólag kése dellem nélkül be kell szerezni. A dolog őrzését meg kell szüntetni, és azt a birtokosnak vissza kell adni, ha a lefoglalásra jogosult a lefoglalást nem rendeli el.

A lefoglalás érdekében a dolog, illetőleg a számítástechnikai rendszer vagy az ilyen rendszer útján rögzített adatokat tartalmazó adathordozó birtokosát vagy az adat kezelőjét fel kell szólítani, hogy a keresett dolgot adja át, illetőleg a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatot tegye hozzáférhetővé. Ha ezt önként nem teszi meg, rendbírsággal sújtható, kivéve a terheltet és azt, aki a tanúvallomást megtagadhatja, illetőleg aki tanúként nem hallgatható ki. Az átadás megtagadása nem akadályozza annak, hogy a keresett dolgot, illetőleg a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatot házkutatással, illetve motozással megszerezzék. Erre az érintettet figyelmeztetni kell.

Nem foglalhatók le

- a terhelt és a védő között váltott levelek és más írásbeli közlések, valamint a védőnek az ügyre vonatkozó feljegyzései.
- a terhelt és a tanúvallomás megtagadására a Be. 82. § (1) bekezdése alapján jogosult személy között váltott levelek és más írásbeli közlések, feltéve, ha a dolgot a tanúvallomás megtagadására jogosult személy őrzi.
- azok az iratok sem, amelyeknek tartalmára a tanúvallomás megtagadható, ha az iratot a tanúvallomás megtagadására jogosult személy őrzi. Ez a korlátozás kiterjed annak a személynek a hivatali helyiségében őrzött iratokra és dolgokra, aki a Be. 82. § (1) bekezdés c) pontja alapján a tanúvallomást megtagadhatja.

A korlátozás nem érvényesül, ha

- a) a tanúvallomás megtagadására jogosult személy az ügyel kapcsolatban megalapozottan gyanúsítható társtettséggel, részességgel, bűnpártolással vagy orgazdasággal,
- b) a lefoglalandó dolog a bűncselekmény eszköze,
- c) a tanúvallomás megtagadására jogosult személy a lefoglalandó dolgot – a (3) és (4) bekezdésre történt felyelmeztetést követően – önként átadja.

Irat esetében gondoskodni kell arról, hogy annak tartalma illetéktelen személy előtt rejtve maradjon. A lefoglalt dolgot letétbe kell helyezni; ha a dolog letétbe helyezésre nem alkalmas, vagy azt más fontos ok indokolja, a megőrzéséről egyéb módon kell gondoskodni. Ez utóbbi esetben a lefoglalt dolognak a bűncselekménnyel kapcsolatos egyedi tulajdonságait rögzítő iratot vagy fényképet kell az ügy irataihoz csatolni. Ha ingatlan lefoglalásának van helye, a lefoglalást el kell rendelni, azt azonban a zár alá vétel szabályai szerint kell végrehajtani. A lefoglalt dolgokat jegyzőkönyvben vagy más okiratban a mennyiségük, értékük, minőségi állapotuk feltüntetésével, egyedi azonosításra alkalmas módon fel kell sorolni. A lefoglalt dolgot úgy kell őrizni, hogy az változatlanul maradjon, a bűncselekmény esetleges nyomai el ne tűnjenek, a lefoglalt dolgot ne lehessen kicserélni, és az azonossága könnyen megállapítható legyen.

A lefoglalást a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság megszünteti, ha arra az eljárás érdekében már nincs szükség; a lefoglalást meg kell szüntetni, ha a nyomozást megszüntették, illetőleg annak határideje lejárt. A lefoglalás megszüntetése helyett más, jogszabályban meghatározott módon kell eljárni, ha a lefoglalt dolog birtoklása jogszabályba ütközik. A bíróság által elrendelt lefoglalást a vádirat benyújtásáig az ügyész is megszüntetheti. A lefoglalás megszüntetésekor a lefoglalt dolgot annak kell kiadni, aki a bűncselekmény elkövetésekor a dolog tulajdonosa volt, és ezt kétséget kizáró módon igazolni tudja. Ha nincs olyan személy, akinek a dolgot ki kell adni és ez az eljárás adataiból sem tűnik ki, a dolgot annak kell kiadni, aki a kiadása iránt alaposnak látszó igényt jelentett be.

Ha a lefoglalt dolog értéktelen, és arra senki sem tart igényt, a lefoglalás megszüntetése után azt meg kell semmisíteni. Ha a dolog lefoglalására nem az elkobzás, illetőleg a vagyonelkobzás biztosítása érdekében került sor, és a lefoglalt dolgot szakértő már megvizsgálta, újabb szakértő kirendelését az arra jogosultak nem kérték, és további szakértői vizsgálatot a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság sem tart indokoltnak, akkor a lefoglalást meg kell szüntetni.

A lefoglalt dolog előzetes értékesítése és elkobzása

A bíróság a lefoglalt dolog értékesítéséről határoz, ha a lefoglalt dolog

- a) gyors romlásnak van kitéve,
- b) huzamos tárolásra alkalmatlan.

A bíróság a lefoglalt dolog értékesítése iránt akkor is határozhat, ha a lefoglalt dolog

- a) kezelése, tárolása, illetve őrzése – különösen a dolog értékére vagy az előreláthatólag hosszú ideig tartó tárolására tekintettel – aránytalan és jelentős költséggel járna,
- b) értéke az előreláthatólag hosszú ideig tartó tárolás miatt jelentősen csökkenne.

A lefoglalt dolog akkor értékesíthető, ha a lefoglalt dolog kiadása iránt senki nem jelentett be jogos igényt. A lefoglalt dolog értékesítéséből befolyt ellenérték a lefoglalt dolog helyébe lép. Ha a lefoglalt dolog birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti vagy a dolog birtoklása jogszabályba ütközik, a bíróság a vádirat benyújtásáig az ügyész indítványára – szükség esetén mintavétel elrendelése mellett – a lefoglalt dolog elkobzásáról határoz.

A lefoglalt dolog visszatartása

A terheltnek kiadandó dolgot a vele szemben megállapított pénzbüntetés, vagyoneklobzás, bűnügyi költség vagy polgári jogi igény biztosítására vissza lehet tartani, erről az ügydöntő határozatban kell rendelkezni. A polgári jogi igény biztosítását szolgáló visszatartást meg kell szüntetni, ha a magánfél a megállapított teljesítési határidő lejártától számított hatvan napon belül nem kért végrehajtást, illetőleg a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása esetén hatvan napon belül nem igazolja, hogy a polgári perben biztosítási intézkedés iránti kérelmet nyújtott be.

Közös szabályok

A házkutatást, a motozást és a lefoglalás érdekében tett intézkedést az érintett kíméletével, lehetőleg a napnak a hatodik és huszonnegyedik órája között kell végezni. Biztosítani kell, hogy az intézkedés folytán ne kerüljenek nyilvánosságra a magánéletnek a büntetőeljárással össze nem függő körülményei; kerülni kell a szükségtelen károkozást. Az intézkedésről készített jegyzőkönyvben fel kell tüntetni, hogy a tárgyi bizonyítási eszközt vagy más dolgot, tárgyat hol, milyen körülmények között találták meg. Aki a házkutatást, a motozást vagy a lefoglalás érdekében tett intézkedést akadályozza, ezek túrésére kényszeríthető, és – a terhelt kivételével – rendbírsággal sújtható.

SZÁMÍTÁSTECHNIKAI RENDSZER ÚTJÁN RÖGZÍTETT ADATOK MEGŐRZÉSÉRE KÖTELEZÉS

A megőrzésre kötelezés a bűncselekmény felderítése és a bizonyítás érdekében a számítástechnikai rendszer útján rögzített adat birtokosának, feldolgozójának, illetőleg kezelőjének a számítástechnikai rendszer útján rögzített meghatározott adat feletti rendelkezési jogának ideiglenes korlátozása.

A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság elrendeli annak a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatnak a megőrzését, amely bizonyítási eszköz, vagy bizonyítási eszköz felderítéséhez, a gyanúsított kilétének, tartózkodási helyének a megállapításához szükséges. A megőrzésre kötelezett a határozat vele történő közlésének időpontjától köteles a határozatban megjelölt számítástechnikai rendszer útján rögzített adatot változatlanul megőrizni, és – szükség esetén más adatállománytól elkülönítve – biztosítani annak biztonságos tárolását. A megőrzésre kötelezett köteles a számítástechnikai rendszer útján rögzített adat megváltoztatását, törlését, megsemmisülését, valamint annak továbbítását, másolat jogosulatlan készítését, illetőleg az adathoz való jogosulatlan hozzáférést megakadályozni.

A megőrzésre kötelezést elrendelő a megőrzéssel érintett adatot fokozott biztonságú elektronikus aláírással láthatja el. Ha az adat eredeti helyen történő megőrzése az érintettnek az adat feldolgozásával, kezelésével, tárolásával vagy továbbításával kapcsolatos tevékenységét jelentősen akadályozná, az elrendelő engedélyével az adat megőrzéséről annak más adathordozóra vagy más számítástechnikai rendszerbe történő átmásolásával gondoskodhat. Az átmásolást követően az elrendelő az eredeti adatot tartalmazó adathordozóra és számítástechnikai rendszerre a korlátozásokat részlegesen vagy teljesen feloldhatja. Ahhoz az adathoz, amelyet a megőrzésre kötelezés érint, az intézkedés tartama alatt kizárólag az elrendelő bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság, valamint az elrendelő engedélyével az adat birtokosa vagy kezelője jogosult hozzáférni. Arról az adatról, amelyet a megőrzésre kötelezés érint, az adat birtokosa vagy kezelője az intézkedés tartama alatt csak az elrendelő kifejezett engedélyével adhat más részére tájékoztatást.

A megőrzésre kötelezett köteles haladéktalanul tájékoztatni az elrendelőt, ha a megőrzésre kötelezéssel érintett adatot jogosulatlanul megváltoztatták, törölték, átmásolták, továbbították, megismerték, vagy hogy ezek megkísérlésére utaló jelet észlelt. A megőrzésre kötelezést követően az elrendelő haladéktalanul megkezdi az érintett adatok átvizsgálását, és ennek eredményéhez képest az adatnak a számítástechnikai rendszerbe vagy más adathordozóra történő átmásolásával az adat lefoglalását kell elrendelni, vagy a megőrzésre kötelezést meg kell szüntetni. A megőrzésre kötelezés az adat lefoglalásáig, de legfeljebb három hónapig tart. A megőrzésre kötelezés megszűnik, ha a büntetőeljárást befejezték. A büntetőeljárás befejezéséről a megőrzésre kötelezettet értesíteni kell.

A zár alá vétel

A zár alá vétel a zár alá vett vagyontárgyak és vagyoni jogok feletti rendelkezési jogot függeszti fel. Zár alá vételt a bíróság rendel el. Ha az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonek Kobzásnak van helye, illetőleg ha polgári jogi igényt érvényesítenek, és alaposan tartani lehet attól, hogy a kielégítést megghiúsítják, ezek biztosítására a terhelt egész vagyonának, vagyona meghatározott részének vagy egyes vagyontárgyainak zár alá vétele rendelhető el. A zár alá vétel elrendelhető arra a vagyonra, vagyonrészre, illetőleg egyes vagyontárgyra is, amelyre nézve vagyonek Kobzás rendelhető el, de amelyet nem a terhelt birtokol. A zár alá vételnek a közhitelű nyilvántartásba történő bejegyzése iránt haladéktalanul intézkedni kell. Ha nincs külön jogszabály szerinti közhitelű nyilvántartás, a zár alá vétellel érintett gazdálkodó szervezetet kell értesíteni.

A magánfél által érvényesített polgári jogi igény biztosítására zár alá vételnek csak a magánfél indítványára van helye. A nyomozás során zár alá vételnek helye van a sértett indítványára is. Ha a bíróság a nem jogerős ügydöntő határozatában ingatlanra vagyonekobbzást rendelt el, ennek biztosítására az eljárás jogerős befejezéséig az ingatlan zár alá vételét rendelheti el.

A zár alá vételt fel kell oldani, ha

- a) az elrendelésének oka megszűnt, ha a nyomozást megszüntették, illetőleg annak határideje lejárt, kivéve, ha a zár alá vett vagyontárgyat, illetőleg vagyoni jogok feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében hatvan napon belül polgári eljárást indított,
- b) a zár alá vételt meghatározott összeg biztosítására rendelték el, és ezt az összeget letétbe helyezték,
- c) az eljárást vagyonekobbzás alkalmazása nélkül fejezték be, illetőleg a polgári jogi igényt elutasították,
- d) a polgári jogi igény megítélése esetén a magánfél a megállapított teljesítési határidő lejártától számított harminc napon belül nem kért végrehajtást,
- e) a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítása esetén az ügyész, illetőleg a magánfél hatvan napon belül nem igazolta, hogy az igényét érvényesítette.

Ha ingatlan lefoglalását rendelték el, azt a zár alá vétel szabályai szerint kell végrehajtani. A zár alá vételt a vádirat benyújtásáig az ügyész is megszüntetheti.

Biztosítási intézkedés

A biztosítási intézkedés a zár alá vétel érdekében annak ideiglenes megakadályozása, hogy a terhelt vagy más érdekelt az ingó és ingatlan vagyona, vagyoni jogot megtestesítő értékpapírai, pénzügyintézetnél szerződés alapján kezelt pénzeszközei, gazdálkodó szervezet vagyonából az őt megillető üzletrész vagy vagyoni hányad feletti rendelkezési jogát gyakorolja.

Az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság biztosítási intézkedést alkalmazhat, ha a zár alá vétel feltételeinek fennállása valószínűsíthető, és a terhelt a meghatározott vagyona elrejtését, rendelkezési jogának átruházását, elidegenítését vagy megterhelését megkísérli, illetőleg ha ez megalapozottan feltehető.

Biztosítási intézkedésként a nyomozó hatóság, illetőleg az ügyész a meghatározott dolgokat lefoglalja, vagy a Be. 61. §-ban felsorolt hatóságokat keresi meg a hatáskörükbe tartozó intézkedések elvégzése érdekében. A hatóságok az intézkedéseket haladéktalanul kötelesek megtenni, és ennek megtörténtéről a nyomozó hatóságot, illetőleg ügyészt haladéktalanul tájékoztatni.

A nyomozó hatóság, illetőleg az ügyész a 61. §-ban fel nem sorolt más szervezet, gazdálkodó szervezeteket is megkereshet a terhelt vagyonának zárolása és a biztosítási intézkedés nyilvántartásba vétele céljából. A megkeresett szervek a biztosítási intézkedés elvégzésére vonatkozó megkeresést haladéktalanul nyilvántartásba veszik, gondoskodnak a vagyon zárolásáról, és ezek megtörténtéről a megkeresést intéző nyomozó hatóságot, illetőleg ügyészt tájékoztatni kötelesek. A biztosítási intézkedés elsősorban azzal szemben alkalmazható, akinek a zár alá vétel a rendelkezési jogát függeszteni fel. Alkalmazható más olyan személlyel szemben is, aki a terhelttel – a dolog elrejtése, rendelkezési jogának átruházása, elidegenítésének megkísérlése céljából – kapcsolatot tart, vagy megalapozottan feltehető, hogy kapcsolatba lép.

A biztosítási intézkedés nyilvántartásba vételét követően a biztosítási intézkedést elszenvető a rendelkezési jog átmeneti jellegű korlátozását túrni köteles. A biztosítási intézkedést követően a zár alá vétel elrendelését haladéktalanul indítványozni kell, és – ha ez a fogatosítást nem veszélyezteti – az érintettet értesíteni kell. Ha a zár alá vételt a bíróság nem rendelte el, a biztosítási intézkedést haladéktalanul fel kell oldani.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A tananyag elsajátításához az alábbiakban részletezett aktivitás szükséges Öntől:

- olvasott szöveg feladattal vezetett egyéni feldolgozása;
- olvasott szakmai szöveget kell megértenie,
- a kötelező irodalom áttekintése,
- rendszerekben kell gondolkodnia, a tananyagelem belső az összefüggéseit fel kell ismernie,
- az olvasott szakmai szöveget a benne lévő feladatokhoz vezető útként értelmezve, problémaelemzésre, és problémafeltárára és problémamegoldásra van szükség.
- válaszadás írásban az önellenőrző kérdésekben meghatározott mondatszintű kérdésekre;
- önállóan és egyedül végzett munka a tananyag feldolgozása, a tanulás során,
- a tanulás során szerzett tapasztalatok feldolgozása, értelmezése;
- a megjelölt jogszabályok használata, feldolgozása szükséges az egyes feladatok megoldásához.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. Feladat:

Írja le a büntetőeljárásjog fogalmát!

MUNKANYAG

2. Feladat:

Sorolja fel a büntetőeljárásjog külső és belső jogforrásait!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Büntetőeljárás jog: Azon jogszabályok, elvek összessége, amelyek a büntető anyagi jog érvényesítéséhez szükségesek. A büntetőeljárás jogilag szabályozott formája, a jogrendszer egyik ága, amely rögzíti a büntetőjogi felelősségre vonás rendjét, a közreműködő hatóságok és magánszemélyek jogait és kötelezettségeit, valamint a jogok érvényesítésének és a kötelezettségek teljesítésének módját és formáját.

2. feladat

Külső (büntetőeljárás–jogon kívüli) jogforrások.

- 1949. évi XX. tv. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról
- 1997. évi LXVI. tv. a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
- 1997. évi LXVII tv a bírák jogállásáról és javadalmazásáról
- 1996. évi XXXVIII tv a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről
- 1972. évi V tv a Magyar Köztársaság ügyészségéről
- 1994 évi LXXX az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről
- 1994. évi XXXIV tv a rendőrségről
- 1998. évi XI tv az ügyvédekről
- 2005. évi XLVII. törvény igazságügyi szakértői tevékenységről

Belső jogforrás: 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be.) valamint a 23/2003. (VI.24.) BM-IM együttes rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól (továbbiakban: NYER)

3. feladat

Nem hallgatható ki tanúként

- a) a lelkész, illetőleg az egyházi személy arról, amire a hivatásánál fogva titoktartási kötelezettsége áll fenn,
- b) a védő arról, amiről mint védő szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt,
- c) akitől a testi vagy szellemi állapota miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás,
- d) a hatósági tanú olyan tényekre, adatokra, körülményekre nézve, amelyre titoktartási kötelezettség terheli, és ez alól a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság nem mentette fel.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

A 2009. évi LXXXIII. törvénnyel, a 2006. évi LI. törvénnyel, a 2003. évi II. törvénnyel, a 2002. évi XXII. törvénnyel, a 2002. évi I. törvénnyel, az 1999. évi CX. törvénnyel, valamint az 1999. évi LXXV. törvénnyel módosított 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról.

A 23/2003.(VI. 24.) BM-IM közös rendelet

Chwala-Fülöp-Sléder: Büntetőeljárás-jog (jegyzet) RTF.2008.

Fenyvesi Csaba, Herke Csongor, Tremmel Flórián: Új magyar büntetőeljárás, Dialog Campus Kiadó Budapest-Pécs, 2004.

Herke Csongor: Büntető eljárásjog, Jogi szakvizsga segédkönyv, Dialog Campus Kiadó Budapest-Pécs, 2003.

Dr. Sóti Kálmán: Büntetőeljárás-jog I.-II.. (Rejtjel Kiadó, 2003. Budapest)

AJÁNLOTT IRODALOM

Király Tibor: Büntetőeljárás jog (Osiris kiadó, 2003.)

Erdősy Emil – Földvári József – Tóth Mihály: Magyar büntetőjog (Osiris kiadó, 2003.)

Mándi József – Vida Róbert: Büntetőeljárás-jog. Jegyzet a rendészeti szakközépiskolák rendir és határrendész tanulói részére (Belügyminisztérium, Budapest, 2005).

A(z) 0731-06 modul 020-as szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 861 02 0000 00 00	Határrendész
52 861 06 0010 52 01	Határrendészeti-rendőr
52 861 06 0010 52 02	Közrendvédelmi-rendőr

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató